

Opinnäytetyö (AMK)

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2013

Anni Varis

JOENSUUN SEUTUKIRJASTON VENÄJÄNKIELISET ASIAKKAAT

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Kirjasto- ja tietopalvelun koulutusohjelma

2013 | 49 + 3 liitettä

Sari Huttunen

Anni Varis

JOENSUUN SEUTUKIRJASTON VENÄJÄNKIELISET ASIAKKAAT

Maahanmuuton myötä Suomi kansainvälistyy ja lain mukaan maahanmuuttajat täytyy huomioida palveluja järjestettäessä. Suurin maahanmuuttajaryhmä ovat venäjänkieliset ja heistä iso osa asuu kunnissa Itärajan tuntumassa. Pohjois-Karjalaan venäjänkieliset tuovat työpaikkoja ja yhteyksiä Venäjälle kehitetään jatkuvasti.

Tämä tutkimus tehtiin toimeksiantona Joensuun seutukirjastolle ja sen tarkoitus on selvittää mitä mieltä kirjaston venäjänkieliset asiakkaat ovat kirjastojen palveluista ja kuinka niitä voidaan kehittää. Tutkimusmenetelminä käytettiin asiakkaiden kirjastonkäyttötottumuksia ja mielipiteitä kartoittavaa kyselyä sekä haastatteluja. Kysely oli käännetty venäjäksi, mutta haastattelut suoritettiin suomeksi.

Tutkimuksessa saatiin selville, että lähes kaikki vastaajat käyttivät suomea asioidessaan kirjastossa, mutta lainasivat pääasiassa venäjänkielistä aineistoa. Venäjänkieliset asiakkaat lainasivat enimmäkseen kaunokirjallisuutta ja lasten aineistoa. Kyselyn perusteella kirjastoon toivotaan lisää venäläisten kirjailijoiden kirjoittamaa kaunokirjallisuutta sekä venäjänkielistä käännöskirjallisuutta. Venäjänkieliset asiakkaat olivat melko tyytyväisiä kirjaston tiedotukseen ja venäjänkieliseen kokoelmaan, mutta myös eriäviä mielipiteitä löytyi. Suurin osa vastaajista halusi venäjänkielisiä tapahtumia kirjastoon. Haastateltavien mukaan venäjänkielistä aineistoa ja tiedotusta kirjastossa voisi lisätä, koska venäjänkielisiä on niin paljon Suomessa ja Pohjois-Karjalassa.

ASIASANAT:

kirjastopalvelut, kirjastot, maahanmuuttajat, monikulttuurisuus, venäjän kieli, venäjänkieliset

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Library and Information Services

2013 | 49 + 3 appendices

Sari Huttunen

Anni Varis

THE RUSSIAN-SPEAKING PATRONS OF JOENSUU REGIONAL LIBRARY

Finland is becoming more and more international due to the increasing immigration. According to Finnish law, the needs of the immigrant patrons must be taken into consideration when providing services. Nowadays the immigrants who speak Russian form the biggest immigrant group in Finland. A great number of them live in the municipalities near the Eastern border. To North Karelia the contacts with Russia are important because they bring jobs to the area.

This thesis concentrates on studying what the Russian-speaking patrons think of Joensuu Regional Library and how the services could be improved in their opinion. The study was made by using a customer survey and theme interviews as research methods. The patrons were asked about their library using habits and opinions of the library services. The customer survey was translated into Russian but the interviews were conducted in Finnish.

The results of the study indicate that almost all of the patrons spoke Finnish when using the library services but they mostly borrowed material in Russian. The Russian-speaking patrons often borrowed fiction and children's books. They would also like to have more books in Russian by Russian and foreign authors. The survey shows that the patrons were quite satisfied both with the way the library informs its patrons and with the Russian collection. There were, however, some dissenting opinions. Most of the patrons who participated in the survey wished for library events in Russian. According to the interviews Russian should be used more in the library because there are so many Russian immigrants in Finland and North Karelia.

KEYWORDS:

library services, libraries, immigrants, multiculturalism, russian

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	7
2 KANSAINVÄLISTYVÄ SUOMI	8
2.1 Maahanmuuton käsitteitä	8
2.2 Kansainvälistymisen hyödyt Suomelle	8
3 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN	9
3.1 Laki kotoutumisen edistämisestä	9
3.2 Akkulturaatio	9
3.3 Kirjastojen rooli kotoutumisessa	10
4 KOTOUTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT	11
4.1 Ympäristö	11
4.2 Kielitaito	11
4.3 Työllistyminen	11
5 VENÄJÄNKIELISET MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA	12
5.1 Venäjänkielinen vähemmistö	12
5.2 Suomen venäjänkielisten maahanmuuttajien historiaa	12
5.3 Nykypäivän tilanne	14
5.3.1 Suomen suurin maahanmuuttajaryhmä	14
5.3.2 Venäjän kielen asema Suomessa	15
5.3.3 Venäjänkielisten maahanmuuttajien kielitaito	16
6 VENÄJÄNKIELISET MAAHANMUUTTAJAT POHJOIS-KARJALASSA	18
6.1 Venäjänkielisten määrä	18
6.2 Joensuun kansainvälistyminen	18
7 MONIKULTTUURISUUS KIRJASTOSSA	20
7.1 Suomen kirjastolaki	20
7.2 Monikulttuurisen kirjaston manifesti	20
7.3 Venäjänkieliset kirjastot Suomessa	20
7.4 Tutkimus venäjänkielisten kirjastonkäytöstä Kanadassa	21
8 JOENSUUN SEUTUKIRJASTO	22

8.1 Yleistä seutukirjastosta	22
8.2 Joensuun seutukirjaston venäjänkieliset palvelut	22
8.2.1 Tapahtumat ja yhteistyö	22
8.2.2 Venäjän kielen taito Joensuun seutukirjastossa	23
8.2.3 Katsaus Joensuun seutukirjaston venäjänkieliseen aineistoon	23
8.2.4 Venäjänkielisen kokoelman kehittäminen	25
9 TUTKIMUSTULOKSET	27
9.1 Kyselylomake	27
9.1.1 Taustatiedot	27
9.1.2 Kirjastopalvelujen käyttö	29
9.1.3 Parannusehdotukset	31
9.1.4 Vastaaajien mielipiteet kirjaston palveluista	33
9.1.5 Palaute	37
9.2 Haastattelut	38
9.3 Pohdintaa	42
10 JOHTOPÄÄTÖKSET	43
LÄHTEET	45

LIITTEET

- Liite 1. Kyselylomake venäjäksi.
- Liite 2. Kyselylomake suomeksi.
- Liite 3. Haastattelukysymykset.

KUVIOT

Kuvio 1. Vastanneiden ikäryhmät sukupuolittain.	28
Kuvio 2. Vastaaajien Suomessa asuma aika.	28
Kuvio 3. Asiantikieli Suomessa asutun ajan mukaan.	30
Kuvio 4. Lainattu aineistotyyppi.	31
Kuvio 5. Venäjäksi toivottu aineisto	32
Kuvio 6. Venäjänkielisten tietokirjojen määrä on mielestäni riittävä.	33
Kuvio 7. Venäjänkielisten romaanien määrä on mielestäni riittävä.	34
Kuvio 8. Kirjaston venäjänkielinen aineisto on ajankohtaista.	34
Kuvio 9. Kirjaston venäjänkielinen aineisto on monipuolista.	35
Kuvio 10. Kirjaston venäjänkielinen tiedotus on riittävää.	36

Kuvio 11. Mielestäni on helppoa löytää tarvitsemani aineisto kirjastosta.
Kuvio 12. Olisin kiinnostunut venäjänkielisistä tapahtumista kirjastossa.

36
37

1 JOHDANTO

Venäjänkielisten määrä Pohjois-Karjalassa on kasvanut koko 2000-luvun ajan ja venäjänkieliset ovat suurin vieraskielinen ryhmä koko Suomessa (Suomen virallinen tilasto 2012). Maahanmuuttajien myötä yhteiskunta muuttuu entistä monikulttuurisemmaksi, mikä luo haasteita myös kirjastotyölle. Mitä palveluita maahanmuuttajat käyttävät? Kuinka kirjaston palveluissa huomioidaan vieraskielisten ryhmien tarpeet? Miksi maahanmuuttajat pitää ottaa huomioon?

Opinnäytetyö on toimeksianto Joensuun seutukirjastolle, jossa on jo huomattu venäjänkielisten asiakkaiden määrän kasvaminen. Joensuun seutukirjasto sijaitsee Pohjois-Karjalassa, Itä-Suomessa ja sen muodostavat Joensuun kaupunginkirjasto – Pohjois-Karjalan maakuntakirjasto sekä Enon, Kontiolahden, Liperin, Outokummun, Polvijärven ja Pyhäselän kirjastot. Näiden lisäksi seutukirjastoon kuuluu 11 lähikirjastoa, viisi kirjastoautoa ja kaksi laitospkirjastoa. Joensuun seutukunnalla on yhteistä rajaa Venäjän kanssa ja alueella asuu sekä vierailee paljon venäjänkielisiä. Heillä on positiivinen vaikutus alueen pitämiseen elinvoimaisena.

Monikulttuurista kirjastotyötä on Suomessa tutkittu viime vuosina yhä enemmän ja vieraskielisiä asiakasryhmiä koetetaan huomioida entistä paremmin. Venäjänkielisiä asiakkaita on usein ollut näissä tutkimuksissa mukana suuri joukko, mutta varsinaisesti heihin keskittyviä tutkimuksia ei ole olemassa.

Opinnäytetyön teoreettisessa osassa avataan monikulttuurisuuden käsitteitä, selvitetään kotoutumisen tärkeyttä, kielikysymystä sekä käsitellään venäjänkielisten maahanmuuttajien tilannetta Suomessa ennen ja nyt. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitä mieltä venäjänkieliset asiakkaat ovat nykyisistä venäjänkielisistä palveluista Joensuun seutukirjastossa ja kuinka niitä voitaisiin kehittää. Venäjänkielisten asiakkaiden mielipiteitä ja kirjastonkäyttöä kartoitettiin asiakaskyselyllä ja aiheeseen liittyvillä teemahaastatteluilla.

2 KANSAINVÄLISTYVÄ SUOMI

2.1 Maahanmuuton käsitteitä

Maahanmuuttaja on käsitteenä jo aika tuttu suomalaisille. Yleensä sillä tarkoitetaan ketä tahansa ulkomaalaista henkilöä, joka asuu Suomessa pysyvästi. Vapaaehtoisesti ulkomaille muuttavia henkilöitä voidaan kutsua myös siirtolaisiksi. Tämän käsitteen vastakohta on pakolainen, henkilö, joka on joutunut jättämään kotimaansa poliittisista tai muista syistä. Paluumuuttaja on joskus ollut Suomen kansalainen tai hänellä on suomalaiset sukujuuret. (Räty 2002, 11.)

Monikulttuurisuus on erilaisten kulttuurien tasa-arvoon pyrkimistä sekä erilaisuuden hyväksymistä että arvostamista. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa eri kulttuurien edustajat kunnioittavat toisiaan muodostaen toimivan ja kaikkien oikeuksia huomioivan kokonaisuuden. Kulttuurien tasa-arvoa voitaisiin edistää tarjoamalla palveluja sillä oletuksella, että asiakaskunta on monikulttuurista. Asiakkaat eivät ole kaikki samanlaisia ja se pitää huomioida palveluja järjestettäessä. (Räty 2002, 46–47.)

2.2 Kansainvälistymisen hyödyt Suomelle

Miksi kansainvälistyminen ja maahanmuutto kannattavat? Erilaisista kulttuureista tulevat ihmiset osaavat katsoa asioita uusista näkökulmasta ja siten tuoda tuoreita ideoita ja palveluita Suomeen. Jatkuvasti kansainvälistyvä työelämä kaipaa työntekijöitä. Tulevaisuudessa suuri osa suomalaisista on eläkeikäisiä ja maahan kaivataan lisää työvoimaa. Lisäksi maahanmuuttajat tuovat mukanaan tietotaitoa ja heidän avullaan voi solmia kansainvälisiä kontakteja ympäri maailmaa. (Räty 2002, 39–40.) Ilman maahanmuuttajia Suomi ei olisi sellainen maa kuin se nykypäivänä on. Nimet kuten Fazer, Paulig ja Stockmann ovat tunnettuja yhä nykyään (Räty 2002, 30).

3 MAAHANMUUTTAJIEN KOTOUTUMINEN

3.1 Laki kotoutumisen edistämisestä

Laissa kotoutumisella tarkoitetaan kehitystä, jossa maahanmuuttaja saa tarvittavat tiedot ja taidot osallistua yhteiskuntaan ja työelämään. Hänellä on oltava myös mahdollisuus säilyttää oma kieli ja kulttuurinsa. Kotouttaminen on viranomaisten ja muiden tahojen toimenpiteitä tai voimavaroja, jotka pyrkivät edistämään kotoutumista. Lain mukaan kotoutumista edistäviä palveluja järjestetään osana kunnallisia peruspalveluja. Kuntien on siis tuettava kansainvälisyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Niiden on huolehdittava siitä että kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille. (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386.)

3.2 Akkulturaatio

Suomen kotoutumispolitiikka perustuu pitkälti John Berryn akkulturaatio-teoriaan vuosilta 1990 ja 1997, jota Liebkind ym. esittelevät kirjassaan *Venäläinen, virolainen ja suomalainen* ja Rätty kirjassaan *Maahanmuuttaja asiakkaana*. John Berryn (1986) nelikenttäteoria yhteiskunnan ja vähemmistön välisistä suhteista määrittelee integraation akkulturaatioteorian kautta. Integraatio, josta on käytetty Suomessa nimiä sopeutuminen tai kotoutuminen, sisältää molempien, oman ja vieraiden kulttuurien kunnioittamisen. (Rätty 2002, 125.)

Akkulturaatio on siis kahden kulttuuriltaan eroavan väestön kohtaamista. Prosessi on kaksisuuntainen eli molemmat osapuolet todennäköisesti muuttuvat ja mukautuvat toistensa vaikutuksesta. Integraatio eli kotoutuminen on yksi neljästä mahdollisesta kehityksestä akkulturaatioprosessissa. Separaatiossa (eristäytyminen) säilytetään oma kulttuuri, mutta ei pidetä tarpeellisena osallistua ympäröivän yhteiskunnan toimintaan eikä esimerkiksi opetella paikallista kieltä. Assimilaatio (sulautuminen) on separaation vastakohta. Siinä

maahanmuuttaja pyrkii opettelemaan valtakulttuurin tapoja ja kielen unohtaen oman kulttuurin säilyttämisen. Jos taas oma tai valtakulttuuri ei kiinnosta, puhutaan marginalisoitumisesta, jolloin maahanmuuttaja on vaarassa syrjäytyä. (Liebkind ym. 2004, 50–51.)

3.3 Kirjastojen rooli kotoutumisessa

Maria Bang tutki vuoden 2011 pro gradu-tutkielmassaan miten yleiset kirjastot edistävät kotoutumista. Tutkimuksen mukaan kirjastoilla voi olla suuri merkitys sopeutumisessa, koska kirjastoissa on tarjolla kieltenopiskelumateriaaleja sekä tiloja ja välineitä opiskeluun, mikä on suurena apuna uuden kielen omaksumisessa. Toisaalta kirjastot tarjoavat aineistoa maahanmuuttajien omalla äidinkielellä. Maahanmuuttajilla on myös mahdollisuus työllistyä kirjastoon ja sitä kautta sitoutua paremmin suomalaiseen yhteiskuntaan. (Bang, 2011.)

4 KOTOUTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

4.1 Ympäristö

Ympäristöllä on hyvin suuri merkitys kotoutumisprosessissa. Avoimessa ja vastaanottavassa ympäristössä, jossa ei tapahdu syrjintää, kotoutuminen on nopeaa. Maahanmuuttajan ja ympäristön välisiä suhteita voidaan tutkia maahanmuuttajan näkökulmasta: miten hän kokee asemansa yhteiskunnassa ja haluaa omaksua valtakulttuurin. Toisaalta voidaan myös tarkastella sitä, kuinka yhteiskunta tukee kotoutumista. (Räty 2002, 124–145.)

4.2 Kielitaito

Paikallisen valtaväestön kielen hallitsemisesta on hyötyä koulutuksessa ja työmarkkinoilla. Jos valtakieltä ei osaa tarpeeksi, lähtömaassa hankittua ammattitaitoa ja työkokemusta voi olla vaikea hyödyntää vieraskielisillä työmarkkinoilla. Maahanmuuttajien oma äidinkieli puolestaan yleensä päättyy käytettäväksi vain epävirallisissa yhteyksissä kuten kotona. Valtakielen osaaminen on myös tärkeä taito, kun maahanmuuttaja ryhtyy kokoamaan sosiaalisia verkostoja uudessa kotimaassaan. (Liebkind 2004, 79–81, 98.)

4.3 Työllistyminen

Töihin pääseminen on yhteiskunnan hyväksynnän lisäksi tärkeää maahanmuuttajalle siksi, että työpaikalta saa usein kontaktin suomalaisiin. Työn saanti voi edellyttää suomalaisten työnantajien tuntemista, mikä on haastavaa maahanmuuttajalle. Suuri osa maahanmuuttajista työllistyykin pienyrittäjyydestä. Suomessa on vasta huomattu, että maahanmuuttajien kielitaitoa voitaisiin hyödyntää enemmän työmarkkinoilla. Tähän asti esimerkiksi venäjää puhuvia ihmisiä on palkattu paikkakunnilla, joissa on paljon venäjänkielisiä asiakkaita. (Räty 2002, 179–184.)

5 VENÄJÄNKIELISET MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA

5.1 Venäjänkielinen vähemmistö

Suomessa asuvia venäjänkielisiä on tutkittu etnisenä ja kielellisenä yhteisönä aika vähän, vaikka heitä on ollut täällä jo siitä lähtien, kun ensimmäiset venäläiset ortodoksilähetysaarnaajat saapuivat 1700-luvulla. Vuonna 1993 Suomen venäjänkielisen väestön kysymyksiä pohtiva työryhmä asetti tavoitteeksi venäjänkielisen vähemmistön virallisen tunnustamisen ja oikeuden säilyttää ja ylläpitää omaa kulttuuriaan. Tästä huolimatta Venäjänkielisten yhdistysten liitolla (FARO) ei vielääkään ole samanlaista virallista asemaa kuin esimerkiksi Suomenruotsalaisilla kansankäräjillä, Romaniasiain neuvottelukunnalla tai Saamelaiskäräjillä. (Laihiala-Kankainen 2002, 133–134.)

Laihiala-Kankaisen artikkelissa *Venäjänkieliset Suomessa – piiloon jäänyt kulttuurivähemmistö*, nostetaan esille kysymys miksi venäjänkieliset ovat jääneet Suomen kulttuurivähemmistöistä taka-alalle, vaikka heitä on asunut täällä jo kauan. Artikkelissa pohditaan, johtuuko piiloon jääminen siitä että venäjänkieliset ovat itse pyrkineet sulautumaan suomalaiseen valtaväestöön, koska paine siihen on ollut niin suuri. Ehkä mahdollista on myös se, että Suomessa ei vain olla haluttu tunnustaa kyseisen vähemmistön olemassaoloa. On epäselvää, ovatko venäjänkieliset maahanmuuttajat uhka vai rikkaus suomalaisten mielestä. (Laihiala-Kankainen 2002, 150–151.)

5.2 Suomen venäjänkielisten maahanmuuttajien historiaa

Ensimmäisiä venäläisiä asettui asumaan Suomeen suurimpiin asutuskeskuksiin Viipuriin, Käkisalmeen ja Savonlinnaan 1700-luvun alkupuolella. He olivat kauppiaita, jotka saapuivat venäläisten rykmenttien mukana sekä Venäjältä siirrettyjä talonpoikia, jotka alkoivat työskennellä esimerkiksi venäläisten perustamissa kaivoksissa ja sahoilla. Suomesta tuli autonominen

suuriruhtinaskunta Venäjän alaisuuteen vuonna 1809, mutta venäläisten maahanmuutto oli silti rajoitettua oman kansalaisuuden käyttöönotton takia. (Laihiala-Kankainen 2002, 135.)

Autonomian aikana (1809–1917) venäläisvaikutus kasvoi Suomessa. Vakinaisesti maassa asuvia venäläisiä oli vuosisadan lopussa noin viitisen tuhatta, suurin osa kauppiaita, armeijasta eronneita tai eläkkeelle jääneitä sotilaita. Tilapäisiä asukkaita oli kuitenkin paljon: kesävieraita, tsaarin virkamiehiä ja kausityöläisiä. Venäjän vallankumouksen jälkeen osa heistä jäi pysyvästi Suomeen ja muodosti omia yhteisöjä suurimpiin kaupunkeihin. Ensimmäinen venäläinen koulu perustettiin Helsinkiin vuonna 1864. (Laihiala-Kankainen 2002, 136.)

Suomen itsenäistyttyä vuonna 1917 maassa asui noin 6 000 venäläistä, mutta määrä lisääntyi huomattavasti, kun pakolaisia lähti Venäjältä Eurooppaan Venäjän lokakuun 1917 vallankumouksen jälkeen. Suomessa venäläiset pakolaiset kohtasivat ennakkoluuloja ja jopa vihaa, joten pakolaiset pyrkivät sulautumaan suomalaiseen valtaväestöön ja pitämään alkuperämaansa salattuna vaihtamalla sukunimiä suomalaisiksi tai ruotsalaisiksi. (Räty 2002, 82–83.) Vuonna 1922 Suomi ja Venäjä solmivat Naapurussopimuksen, jossa molemmat osapuolet sopivat suojelevansa ja tukevansa suomalaisten ja suomensukuisten Venäjällä sekä vastaavasti Venäjältä peräisin olevien kieliä, kulttuureja ja uskontoja Suomessa (Asetus Venäjän federaation kanssa suhteiden perusteista tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta 63/1992).

Muuttoliike Venäjältä ja entisen Neuvostoliiton alueelta Suomeen kiihtyi 1990-luvulla, kun inkerinsuomalaisille ja inkeriläiselle siirtoväelle myönnettiin oikeus palata Suomeen paluumuuttajina. Inkerinsuomalaiset ovat 1600-luvulla Suomesta Inkerin maaseudulle muuttaneiden jälkeläisiä. Tuohon aikaan paluumuutto-oikeus on henkilöllä, joka on aikaisemmin ollut Suomen kansalainen tai jonka toinen vanhempi tai molemmat isovanhemmat ovat olleet kansalaisuudeltaan suomalaisia. Paluumuuttajille ominaista oli etteivät he enää osanneet suomea. (Räty 2002, 82–83.) Nykyään paluumuuttoon oikeuttavat kriteerit ovat tiukentuneet.

Sotien jälkeen maastamuutto Neuvostoliitosta oli hyvin rajoitettua, ja siihen suhtauduttiin melkein vihamielisesti aina 1980-luvulle asti, eikä oikeutta lähteä maasta ollut kuin sellaisilla henkilöillä, joilla oli sukulaisia ulkomailla (Liebkind 2004, 23). 1970- ja 80-luvuilla Suomeen tultiin tyypillisesti avioliiton solmimisen myötä. Maastamuuttopolitiikka muuttui kuitenkin Neuvostoliiton hajottua ja suuri määrä venäläisiä muutti ulkomaille kuten Suomeen. Seuraavien vuosikymmenten aikana venäläisten määrä Suomessa on vähitellen kasvanut ja nykyisin venäjänkielisiä on jo noin prosentti koko väestöstä. Kyseessä ei kuitenkaan ole mikään yhtenäinen ryhmä. (Liukkonen 2013, 228–229.) Nykyään Venäjän suhtautuminen sen rajojen ulkopuolella asuviin ulkovenäläisiin ei ole samanlaista kuin Neuvostoliiton aikana, jolloin kyseisiä henkilöitä saatettiin pitää isänmaan pettureina. Ulkomailla asuvien venäläisten etuja ja oikeuksia säilyttää omaa kieltänsä ja kulttuuria puolustetaan aktiivisesti. (Laihiala-Kankainen 2002, 148–149.)

5.3 Nykypäivän tilanne

5.3.1 Suomen suurin maahanmuuttajaryhmä

Venäjänkieliset ovat Suomen suurin ja nopeimmin kasvava maahanmuuttajaryhmä. Vuonna 2009 venäjänkielisiä asui Suomessa yli 50 000 henkilöä, ja jos kasvu jatkuu samanlaisena, venäjänkielisten määrä ylittää sadan tuhannen rajan 2020-luvun alussa (Alanen 2009). Väestötietojärjestelmän ja Väestörekisterikeskuksen antamien tietojen mukaan vuoden 2012 lopussa Suomessa vakinaisesti asuvista ulkomaalaisista 30 177 oli Venäjältä (Maahanmuuttovirasto 2012). Venäläisten matkailijoiden määrä Suomessa on myös valtava: Vuonna 2012 runsaat 700 000 venäläistä yöpyi suomalaisissa majoituskohteissa. Suomen suosio matkailukohteena selittyy sillä, että venäläiset tekevät paljon lyhyitä ostosmatkoja rajan yli. (Suomen Pankki, 2013.)

Suomen kansalaisuus myönnetään hakijoille, jotka ovat asuneet Suomessa ainakin viisi vuotta keskeytyksettä tai kolme vuotta, jos he ovat naimisissa

suomalaisen kanssa (Kansalaisuuslaki 16.5.2003/359). Vuonna 2012 Suomen kansalaisuuden sai 9 090 ulkomaan kansalaista. Määrä on suurin koko maan itsenäisyyden aikana ja suurin osa näistä kansalaisuuksista myönnettiin Venäjän kansalaisille, joita joukosta oli 2 480. Myös edellisenä vuonna 2011 Suomen kansalaisuuksia myönnettiin eniten Venäjän kansalaisille. (Suomen virallinen tilasto, 2013.)

Oleskelulupaa haetaan, jos ulkomaalainen haluaa oleskella Suomessa yli kolme kuukautta (Ulkoasianministeriö 2013). Maahanmuuttoviraston tilastoja tarkastelemalla voidaan huomata että venäläiset ovat jo pitkään hakeneet eniten oleskelulupia. Vuoden 2013 alussa oleskelulupahakemuksista suurin osa oli Venäjän federaation kansalaisilta. Venäläisille myös myönnettiin eniten oleskelulupia. (Maahanmuuttoyksikkö 2013, 2–4.)

Maantieteellisesti venäjänkieliset ovat keskittyneet suurimpiin kaupunkeihin ja kuntiin itärajan tuntumassa (Alanen 2007). Etelä-Suomessa pääkaupunkiseudulla asuvialla venäjänkielisillä on omia lehtiä, radioasemia, kauppoja, päiväkoteja sekä erilaista harrastustoimintaa. Nuorille suunnattujen klubien tarkoituksena on helpottaa heidän sopeutumistaan Suomeen, mutta toisaalta myös säilyttää yhteyksiä entiseen kotimaahan. Lisäksi Internetistä löytyy useita venäjänkielisiä foorumeja, joilla käydään keskusteluja eritoten muualla maailmassa asuvien venäläisten kanssa. (Iskanius 2006, 18.)

5.3.2 Venäjän kielen asema Suomessa

Suomen kielilaissa sanotaan että kaksikielisessä kunnassa molempien kieliryhmien tarpeet tulee ottaa huomioon. Kunta on kaksikielinen, jos kunnassa on suomen- ja ruotsinkielisiä niin että vähemmistön määrä on vähintään kahdeksan prosenttia tai 3 000 asukasta. Saamelaiskielistä on omat säädöksensä. Venäjän kieltä laissa ei erikseen huomioida. (Kielilaki 6.6.2003/423.) Venäjänkieliset ovatkin vaatineet selkeämpää vähemmistö-aseman tunnustamista (Suurpää 2009, 6).

Venäjänkielisten osuus Suomen väestöstä on kasvanut koko 2000-luvun ajan ja

vuonna 2012 venäjänkielisiä oli 1,15 prosenttia Suomen väestöstä (Tilastokeskus a, 2013). Venäjänkieliset olivat siis suurin vieraskielisten ryhmä 62 554 henkilöllä (Suomen virallinen tilasto 2012). Venäjänkielisten määrän suuren kasvun takia Yle aloitti venäjänkielisten uutisten lähettämisen toukokuussa 2013 pyrkimyksenään välittää luotettavaa tietoa Suomesta maassa asuville venäjänkielisille (Yle Uutiset 2013).

Kaupan ja maiden välisen pitkän yhteisen rajan vuoksi venäjän kielen käyttö olisi kannattavaa Suomessa, mutta tästä huolimatta suomalaisten asenteet kieltä kohtaan vaihtelevat johtuen esimerkiksi maiden yhteisestä historiasta (Protassova 2008). Ruotsin kielen korvaamisesta venäjän kielellä Itä-Suomen kouluissa on kuitenkin ollut paljon puhetta viime vuosina. Venäjän kielen osaamisen tärkeyttä perustellaan, koska sillä on tällä alueella tärkeä merkitys työllistymiseen ja alueiden pitämiseen elinvoimaisina. Venäjän kielen opetuksen parantamista pyritään edistämään esimerkiksi vuonna 2014 alkavalla projektilla kahdeksassa itäsuomalaisessa kunnassa (Kiviranta 2013).

5.3.3 Venäjänkielisten maahanmuuttajien kielitaito

Venäläisten, virolaisten ja etniseltä taustaltaan suomalaisten maahanmuuttajien ja paluumuuttajien elämää tarkastelleen tutkimuksen mukaan tutkituista venäläisistä miehistä 38 prosenttia ja naisista 21 prosenttia puhui suomea huonosti tai erittäin huonosti. Venäläisillä naisilla suomen kielen taito oli parempi, sillä he olivat usein naimisissa suomalaisen kanssa. Yleisesti suomea luettiin ja ymmärrettiin paremmin kuin puhuttiin tai kirjoitettiin eli passiivinen kielen taito oli parempi kuin aktiivinen. Tutkimuksessa oli mukana 2 360 henkilöä, joista puolet oli venäläisiä. (Liebkind 2004, 138, 176–177.)

Iskaniuksen vuosina 1999–2001 tekemässä tutkimuksessa selvitettiin toisen asteen oppilaitoksissa opiskelevien venäjänkielisten maahanmuuttajien suhtautumista suomen ja venäjän kieleen. Mukana oli 460 opiskelijaa 35 oppilaitoksesta ympäri Suomea. Kotona sukulaisten kanssa puhuessaan he käyttivät venäjää ja vapaa-ajalla molempia suomea ja venäjää. Vain noin joka

kymmenes opiskelija kertoi puhuvansa yksinomaan suomea ystäviensä kanssa. Venäjänkieliset opiskelijat viettivät useimmiten aikaansa muiden venäjänkielisten kanssa. Vain harvalla oli suomenkielisiä ikätovereita. Tutkimukseen vastaajat pitivät itseään pääasiallisesti venäjänkielisinä ja venäjän kieltä tärkeämpänä kuin suomea, mutta ymmärsivät suomen kielen tarpeellisuuden työelämän suhteen. (Iskanius 2006, 106–111, 147.)

Venäjän kieli oli arkipäivän tilanteissa suosituin kieli, mutta lehtiä lukiessa ja tv-ohjelmia katsottaessa suurin osa vastaajista kertoi käyttävänsä suomea. Tätä tulosta voi selittää kyseisten aineistojen heikko saatavuus Suomessa tutkimuksen toteutuksen aikoihin eli 2000-luvun alussa. Kaunokirjallisuutta lukiessa oma äidinkieli eli venäjä oli suosituin vaihtoehto. Pitkään Suomessa asuneet lukivat kaunokirjallisuutta enemmän suomeksi kuin alle kolme vuotta maassa asuneet. Venäjänkielinen musiikki oli vastaajien parissa suositumpaa kuin suomenkielinen. Omalla kielellä tekstien merkitykset avautuvat eri tavalla. (Iskanius 2006, 109–117.)

Iskaniuksen tutkimuksessa kävi ilmi, että kauan Suomessa asuneet venäjänkieliset maahanmuuttajat arvioivat suomen kielen taitonsa paremmaksi kuin lyhyen aikaa maassa asuneet. Suomenkielisen tekstin ymmärtämisen ja kirjoittamisen taito arvioitiin yleensä hiukan puheen ymmärtämistä heikommaksi. Kaikkein heikoimmaksi osa-alueeksi arvioitiin suomeksi puhuminen. (Iskanius 2006, 139.) Venäjän kieltä paljon tutkineen yliopistonlehtori Ekaterina Protassovan mukaan kaksikielisten lasten ja nuorten puheessa on nykyään havaittavissa virheitä, joista ilmenee suomen kielen vaikutus venäjään, ja täten voidaan olettaa, että hyvän kielitaidon saavuttamiseen vaaditaan puhumisen ohella paljon lukemista ja kirjoittamista (Venäjää voi ymmärtää -blogi, 2013).

Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liiton (FARO) vuonna 2012 tekemän selvityksen mukaan syinä siihen, etteivät venäjänkieliset asiakkaat käytä julkisia palveluita, ovat usein kulttuurierot ja tiedon puute, ja yksi suurimmista haasteista on myös heikko suomen kielen taito (FARO 2012, 15).

6 VENÄJÄNKIELISET MAAHANMUUTTAJAT POHJOIS-KARJALASSA

6.1 Venäjänkielisten määrä

Venäjää äidinkielenään puhuvien määrä on kasvanut tasaisesti Pohjois-Karjalassa koko 2000-luvun ajan. Vuonna 2010 heitä oli noin 2 300 henkilöä, joka on 1,4 prosenttia koko maakunnan väestöstä. Venäjän kieltä opiskelevia oli Pohjois-Karjalan peruskouluissa ja lukioissa yhteensä noin 500 opiskelijaa vuonna 2009. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakouluissa ja Itä-Suomen yliopistossa opiskelevista vaihto-opiskelijoista vuonna 2009 huomattavan suuri osa oli Venäjältä. Venäläiset opiskelijat ovat yleensä tutkinto-opiskelijoita, joiden opinnot kestävät useita vuosia. (Saukkonen 2011, 9–14.)

Vuonna 2012 ulkomaan kansalaisia Joensuun kunnassa oli yhteensä 1 714, joista suurin osa eli 778 henkilöä oli Venäjältä. Suomen kansalaisia oli 72 454 henkilöä. (Joensuun kaupunki 2012.) Ulkomaiden kansalaisten osuus Joensuun kunnan väestöstä oli 2,3 prosenttia vuoden 2012 lopulla kun taas koko maan vastaava luku oli 3,6 prosenttia (Tilastokeskus b 2013).

6.2 Joensuun kansainvälistyminen

Joensuun kaupungin strategiassa vuosille 2013–2016 tiedostetaan Joensuun kansainvälistyminen erityisesti venäläisten matkailijoiden määrän lisääntymisenä. Sijainti on tämän kannalta oleellinen tekijä, sillä Joensuu on rajakaupunki, jolla on yhteistä rajaa Venäjän kanssa melkein 30 kilometriä ja kansainvälisiä rajanylityspaikkoja kaksi: Niiralan rajanylityspaikka ja Joensuun lentoasema (Joensuun kaupunki a 2013, 5).

Venäläisten matkailijoiden ja vierailijoiden määrän oletetaan kasvavan edelleen vuosina 2013–2020 ja tuovan tulevaisuudessakin alueelle työpaikkoja. Vuonna 2012 Niiralan rajanylityspaikan ylitti 1,5 miljoonaa henkilöä, joten yhteyksien

kehittäminen Venäjälle on maakunnan kärkihankkeena aiheellinen. Kaupunki aikoo myös tulevaisuudessa tukea venäläisille matkailijoille suunnattuja palveluita. (Joensuun kaupunki 2013, 5–6.)

7 MONIKULTTUURISUUS KIRJASTOSSA

7.1 Suomen kirjastolaki

Kirjastolaissa määrätään, että yleisten kirjastojen tavoitteena on antaa väestölle yhtäläiset mahdollisuudet sivistykseen, kirjallisuuden ja taiteen harrastamiseen, tietojen ja taitojen kehittämiseen, kansainvälistymiseen sekä elinikäiseen oppimiseen. Kunnan tehtävä on huolehtia kirjasto- ja tietopalvelujen järjestämisestä. (Kirjastolaki 4.12.1998/904.)

7.2 Monikulttuurisen kirjaston manifesti

IFLA:n Monikulttuurisen kirjaston manifestin mukaan kirjastojen pitäisi tarjota samanlaista palvelua kaikille yhteisön jäsenille kieli- ja kulttuuritaustasta riippumatta sekä edistää monikulttuurisuutta niin kansainvälisellä kuin paikallisella tasolla. Tietoa pitäisi olla saatavilla kaikilla tarvittavilla kielillä ja kirjoitusjärjestelmillä. Ihannetilanteessa olemassa olisi laaja valikoima aineistoja ja palveluja erilaisille asiakasryhmille ja nämä olisi toteutettu yhteistyössä kyseisten kohderyhmien kanssa. (IFLA/UNESCO 2013.)

7.3 Venäjänkieliset kirjastot Suomessa

Monikielinen kirjasto toimii Helsingin pääkirjastossa Pasilassa, mutta sen kokoelmia voi ottaa siirtokokoelmaksi. Kaukolainaus on myös hyvin suosittua. Erityisesti maahanmuuttajien kotikielen opettajat hyödyntävät aineistoa. (Vänni 2009.) Sellon kirjaston tiloissa toimivan venäjänkielisen kirjaston venäjänkielinen aineisto on suurin Suomessa, sillä siihen kuuluvat nykyään myös Helsingissä toimineen Venäjän ja Itä-Euroopan instituutin kirjaston kirjat. Mukana on myös paljon venäjänkielisiä elokuvia. Kirjasto avattiin vuoden 2013 alussa. (Pietiläinen 2013.) Venäjänkielisiä palvelevia kirjastoja Suomessa ovat myös Helsingin yliopiston slaavilainen kirjasto, Helsingin venäläisen

kauppiasyhdistyksen kirjasto ja Venäjän tiede- ja kulttuurikeskuksen kirjasto (Etnisten suhteiden neuvottelukunnan asettama työryhmä, 2002, 33).

7.4 Tutkimus venäjänkielisten kirjastonkäytöstä Kanadassa

Tämän opinnäytetyön kanssa hyvin samankaltaisessa Keren Dalin tutkimuksessa *Reading by Russian-speaking immigrants in Toronto* (2004) selvitettiin venäläisten maahanmuuttajien mielipiteitä Toronton North Yorkin yleisistä kirjastoista vuonna 2001. Otos oli sen verran pieni, vain viisikymmentä vastaajaa, että mitään yleistä ei voida tehdä. Tutkimuksen mukaan venäläiset maahanmuuttajat käyttävät yleistä kirjastoa monilla eri tavoilla. Suurin osa vastaajista vieraili kirjastossa noin kerran kuukaudessa ja lainasi englanninkielistä materiaalia. Lähes 80 prosenttia vastaajista ei ollut tyytyväisiä kirjastojen venäjänkielisiin kokoelmiin, sillä ne koettiin heikoiksi, epämääräisiksi ja riittämättömiksi. Parannusehdotuksina vastaajat ehdottivat venäjänkielisen aineiston määrän lisäämistä kirjastoissa sekä asiakaskyselyä, jolla selvitetäisiin tiettyjen kieliryhmien tarpeita. Kokoelmien heikkoudesta huolimatta yleisten kirjastojen käyttöä pidettiin tärkeänä, sillä kirjastolla on tärkeä rooli kotoutumisen edistämässä sekä oman äidinkielen ylläpitämisessä. (Dali 2004.)

8 JOENSUUN SEUTUKIRJASTO

8.1 Yleistä seutukirjastosta

Joensuun seutukirjasto perustettiin vuonna 2006 ja siihen kuuluvat Joensuun kaupunginkirjasto - Pohjois-Karjalan maakuntakirjasto sekä Enon, Kontiolahden, Liperin, Outokummun, Polvijärven ja Pyhäselän kirjastot. Näiden lisäksi seutukirjastoon kuuluu 11 lähikirjastoa, viisi kirjastoautoa ja kaksi laitospkirjastoa. Toiminnan laatua ja arviointia kehitetään yhteistyönä sopimuskuntien kesken. Monikielisen kirjaston palveluja käytetään jatkuvasti. Seutukirjaston arvioinnin mukaan kirjaston käyttöaste on hyvä ja kirjastokäynnin hinta on maan keskiarvoa pienempi, mutta kokoelman kierto on heikompaa kuin yleensä suurissa kunnissa. (Joensuun seutukirjasto 2011, 2, 11.) Joensuun seutukirjaston venäjänkieliset palvelut

8.2 Joensuun seutukirjaston venäjänkieliset palvelut

8.2.1 Tapahtumat ja yhteistyö

Joensuun seutukirjaston tiloissa on pidetty venäjänkielisiä tapahtumia, jotka ovat usein ulkopuolisten tahojen järjestämiä. Esimerkiksi haastatteluissa tuli esille tällaisia järjestelyjä. Palvelupäällikkö Riitta Kankaan mukaan tällainen toimintamalli on koettu toimivaksi, sillä kirjaston resurssit sisällöntuotantoon ovat rajalliset. Vuonna 2013 yhtenä venäjänkielisenä tapahtumana kirjastossa näytetään venäläisiä animaatioelokuvia, mikä on osa Häivähdys Venäjää - tapahtumaa, joka sijoittuu eri puolille kaupunkia. Pääkirjasto tarjoaa myös tilat venäjänkieliselle lasten Forte-teatteriryhmälle. (Kangas 30.9.2013.)

Vuonna 2011 pääkirjastossa kävi tutustumiskierroksella 11 maahanmuuttajaryhmää, joissa oli mukana myös venäjää äidinkielenään puhuvia henkilöitä. Vuonna 2012 ryhmiä oli kymmenen, joista yhdessä oli pelkästään venäläisiä maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien alkukartoitusryhmät tulevat tutustumiskier-

rokselle kirjastoon yleensä paikallisten opistojen kautta. Venäläisten ryhmä tuli Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistyksen kautta. Suunnilleen kerran vuodessa kirjastossa käy tutustumisryhmä venäläisiä opiskelijoita pietarilaisesta koulusta, jolla on yhteistyötä paikallisen ammattikorkeakoulun kanssa. Kirjastoa esitellään yleensä englanniksi. (Häyhä-Karmakainen 23.9.2013.)

Joensuun kirjastoautolla on pysäkki Itä-Suomen Koululla, venäjän kieleen erikoistuneella peruskoululla ja lukiolla, jossa opiskelee myös äidinkielenään venäjää puhuvia. Itä-Suomen Koulun oppilaille on järjestetty vierailuja pääkirjastoon kuten muillekin alueen koululaisille ja erikoiskirjastonhoitaja on pitänyt heille kirjavinkkausta. (Vaittinen 27.9.2013..) Kirjastoautossa on venäjänkielisiä kuvakirjoja ja helppolukuisia kirjoja sekä jonkin verran av-aineistoa. Itä-Suomen Koulun oppilaat lainaavat luettavaa molemmilla kielillä, mutta pääasiassa enemmän suomeksi. Venäjänkielistä lasten aineistoa on pyritty lisäämään. (Itkonen-Vesa 11.10.2013.)

8.2.2 Venäjän kielen taito Joensuun seutukirjastossa

Joensuun seutukirjaston henkilökunnan kielitaitoja arvioitiin Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan osaamiskartoitushankkeessa vuonna 2012. Pohjois-Karjalan 88 vastauksesta 40 prosenttia tuli maakuntakirjastoista. Arvioinnin mukaan parhaiten osataan englantia, mutta 87 prosenttia vastaajista kertoo että ei hallitse tai ole tutustunut venäjän kieleen. Haastattelujen perusteella venäjän kielen taito kuitenkin nähdään tärkeänä taitona kirjastossa. Myös useat kirjalliseen kyselyyn vastanneet kirjastojen johtajat olivat asiasta samaa mieltä. (Saarelainen 2012, 1, Liite 11/14, 31, 53.) Joensuun seutukirjastoissa on työskennellyt venäjää äidinkielenään puhuvia henkilöitä.

8.2.3 Katsaus Joensuun seutukirjaston venäjänkieliseen aineistoon

Joensuun seutukirjaston venäjänkielistä kokoelmaa tarkasteltiin pintapuolisesti Jokunen-verkkokirjaston avulla 19.10.2013. Verkkokirjastosta haettiin venäjän-

kielisiä teoksia rajaamalla haku Enon, Joensuun, Kontiolahden, Liperin, Outokummun, Polvijärven ja Pyhäselän kirjastoihin. Juuan kunnankirjaston teokset ovat myös haettavissa Jokusesta, mutta koska Juuka ei ole osa seutukirjastoa, se rajattiin pois hausta. Valitettavasti tehtyihin hakuihin sisältyi myös teoksia, jotka olivat poissa kierrosta, poistettuja tai vielä hankinnassa, joten tämä tarkastelu on vain suuntaa-antava.

Hakemalla venäjänkielistä kaunokirjallisuutta verkkokirjastosta teoksia löytyy yhteensä 1799 kappaletta. Tähän hakuun ei sisälly lasten aineisto. Rajaamalla hakua julkaisuvuoden mukaan viimeisen viiden vuoden aikana julkaistuihin teoksiin tuloksia löytyy 513 kappaletta. Viimeisen kolmen vuoden aikana julkaistuja kaunokirjallisuuden teoksia löytyy 287 kappaletta. Venäjänkielisiä tietokirjoja etsittiin samaan tapaan: Yhteensä teoksia löytyy 666 kappaletta, joista 92 kappaletta oli julkaistu viimeisen viiden vuoden aikana ja 52 kappaletta viimeisen kolmen vuoden aikana. Suuntaamalla haun lasten ja nuorten aineistoihin kaunokirjallisuuden teoksia löytyy 537 kappaletta, joista viimeisen viiden vuoden aikana julkaistuja 117 kappaletta ja viimeisen kolmen vuoden aikana 81 kappaletta. Tietokirjallisuuden teoksia löytyy 57 kappaletta. Näistä tietokirjoista 8 on julkaistu viimeisen viiden vuoden sisällä ja viimeisen kolmen vuoden sisällä 6. (Jokunen-verkkokirjasto 2013.)

Venäjänkielisiä aikakauslehtiä hakemalla kirjastosta löytyy kaksi nimekettä: *Serdobol: gorodskoi almanah* ja *Sähis: Kesälahden, Kiteen, Tohmajärven, Rääkkylän ja Värtsilän nuorten lehti*. Venäjänkielisiä sanomalehtiä ei löydy yhtään. Venäjänkielisiä CD-levyjä hakemalla teoksia löytyy 413 kappaletta. Venäjänkielisiä DVD-levyjä löytyy 164 kappaletta ja näihin tuloksiin sisältyvät myös teokset, joista löytyy tekstitys tai ääniraita venäjäksi. (Jokunen-verkkokirjasto 2013.)

Seutukirjastolla on myös käytössä PressDisplay -lehtipalvelu, jonka kautta voi lukea kansainvälisiä lehtiä verkossa. Tällä hetkellä PressDisplayn käyttö on rajoitettu paikan päälle kirjastoihin. (Joensuun kaupunki b 2013.) Venäjänkielisiä sanoma- ja aikakauslehtiä oli luettavissa PressDisplayn kautta 136 eri nimekettä 15.11.2013. Näitä olivat esimerkiksi *Novaya Gazeta* ja *Sovetskiy Sport* –

Football.

8.2.4 Venäjänkielisen kokoelman kehittäminen

Vuonna 2010 selvitettiin paikallisten maahanmuuttajien kirjastopalveluita ja koottiin hankintatoiveita. Vieraskielisen kirjallisuuden tarjoaminen nähdään tärkeänä kielten opiskelun ja maahanmuuttajien takia. Monikielisen kirjaston palveluja käytetään myös Joensuun seutukirjastossa. Vuonna 2009 tehdyn seutukirjaston ensimmäisen kokoelman arvioinnin mukaan pääkirjaston vieraskielisen kaunokirjallisuuden kielistä englanti ja venäjä olivat lainatuimmat ja näistä kielistä tehtiin myös eniten poistoja. Seutukirjaston vieraskielinen tietokirjallisuus tukee suomenkielistä kokoelmaa ja löytyy alanmukaisista luokista suomenkielisten joukosta. (Joensuun seutukirjasto 2011, 60–61.)

Arvioinnin mukaan kirjastossa on paljon uutta venäjänkielistä kaunokirjallisuutta, mutta myös käännöskirjallisuutta. Kokoelmaa on ajantasaistettu vähentämällä ja varastoimalla neuvosto aikaista aineistoa. Arvioinnin mukaan venäjänkielisen aineiston tarve on viime vuosina kasvanut ja kaunokirjallisuudesta venäläisen kirjallisuuden klassikkojen saatavuus alkuperäiskielellä on tarkistettava. Vuonna 2009 pääkirjastossa oli kertomakirjallisuuden niteitä venäjäksi 810 kappaletta ja sen kierto oli 3,38. Koko seutukirjaston vieraskielisen kaunokirjallisuuden kierto oli 1.54. (Joensuun seutukirjasto 2011, 60–63.)

Joensuun seutukirjastossa jokainen kirjasto ja pääkirjaston osasto tekee aineistovalintansa itse. Joensuun pääkirjaston kirjastonhoitajan Katriina Suvannon mukaan venäjänkielistä aineistoa hankittiin aiemmin BTJ:ltä, mutta hankintapaikka on nyt vaihtunut Kirjavälitykseksi. Myös Ruslaniaalta on tehty hankintoja ja kirjasto saa runsaasti venäjänkielistä kaunokirjallisuutta lahjoituksina, varsinkin dekkareita. Kaiken venäjänkielisen aineiston luetteloinnista vastaa sama henkilö, mutta pääkirjastossa eri aineistolajien hankinnoista vastaavat eri henkilöt. (Suvanto 2013.)

Haasteena venäjänkielisen aineiston hankinnassa on kielitaidon puute. Myös litteroinnit vaihtelevat, joten välillä on vaikea tarkistaa, onko jokin kirja jo kirjasto-

ton kokoelmissa vai ei. Klassikkokokoelmaa on tietoisesti pyritty parantamaan, mutta venäjänkielistä tietokirjallisuutta ei oikeastaan enää hankinta, koska sitä ei kysytä eikä hankintapyyntöjä tehdä. Kirjaston kokoelmapolitiikassa on puhuttu vieraskielisen kirjallisuuden lisäämisestä, erityisesti venäjänkielisen, mutta kirjaston kokonaisaineistomäärärahat ovat pienentyneet viime vuosina ja vuonna 2013 päätettiin säästää vieraskielisen aineiston ja av-aineiston hankinnoissa. Suvannon mielestä aineistoa pitäisi hankkia enemmän jatkossa, sillä venäjänkielisen väestön osuus Pohjois-Karjalassa on lisääntynyt. (Suvanto 19.9.2013.)

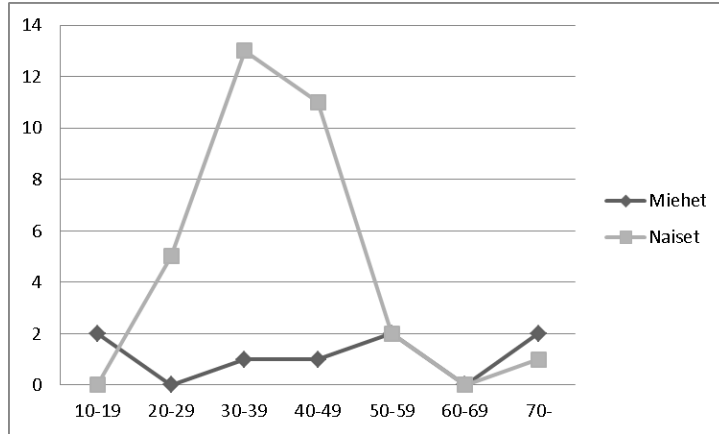
9 TUTKIMUSTULOKSET

9.1 Kyselylomake

9.1.1 Taustatiedot

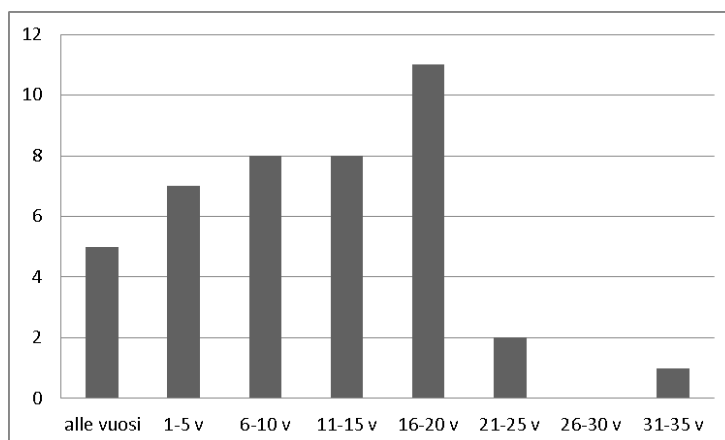
Kysely Joensuun seutukirjaston venäjänkielisistä palveluista järjestettiin 15.4. - 27.5. Kysely laadittiin suomeksi ja venäjäksi sen käänsi Mihail Ionin. Seutukirjastojen henkilökunnalle lomake lähetettiin myös suomennettuna ja mukaan liitettiin venäjänkielinen mainos kyselystä. Henkilökunta markkinoi kyselyä ja vastaajia pyydettiin myös Joensuun vieraskielisiltä yhdistyksiltä. Kyselylomake oli täytettävänä paperisena Joensuun seutukirjastoissa sijoitettuna lähelle venäjänkielisiä aineistoja, jotta mahdollisimman moni venäjänkielinen asiakas sen sieltä löytäisi. Halukkaille kysely lähetettiin sähköpostilla. Lomakkeen kysymykset olivat pääasiassa monivalintakysymyksiä, jotta vastausten läpikäynti onnistuisi ilman venäjän kielen taitoa. Opinnäytetyön tekijä ei itse osaa venäjää. Avointen kohtien vastaukset käänsi pääkirjaston kesätyöntekijä Snezhana Pakkanen.

Vastauksia tuli yhteensä 42 kappaletta, joista suurin osa Joensuun kaupungin-kirjastosta. Kaksi vastausta tuli sähköisessä muodossa. Vastauksista 33 tuli naisilta ja kahdeksan miehiltä. Yksi vastaajista ei ilmoittanut sukupuoltaan. Vastaajista suurin osa eli 15 henkilöä kuului 30–39 -ikäryhmään ja seuraavaksi eniten eli 11 henkilöä 40–49 -vuotiaisiin. Alle kaksikymmentävuotiaiden vastauksia oli kaksi ja yli seitsemänkymmentävuotiaiden vastauksia kolme. Naisvastaajista suurin osa eli 13 henkilöä kuului ikäryhmään 30–39 -vuotiaat, kun taas miesvastaajista löytyivät kyselyn nuorimmat vastaajat. Vastaajien ikäryhmät sukupuolittain näkyvät kuviossa 1.

Kuvio 1. Vastanneiden ikäryhmät sukupuolittain.

Taustatiedoissa kysyttiin mikä on vastaajan käyttämä kirjasto kaikista Joensuun seutukirjaston toimipisteistä. Suurin osa eli 25 vastaajaa oli valinnut kirjastoksi Joensuun pääkirjaston, mutta moni oli myös tehnyt niin, että oli valinnut pääkirjaston sekä jonkun toisen toimipisteen. Tällaisia valittuja toimipisteitä olivat Rantakylä, Pyhäselkä, Outokumpu, Niinivaara, Karsikko, Kontiolahti ja kirjastoauto. Jäi siis epäselväksi, kumpi oli kirjasto, jonka pohjalta kyselyä oli tehty. Kaksi vastaajaa oli valinnut käyttämäkseen kirjastoksi kirjastoauton, yksi Pyhäselän kirjaston ja yksi Outokummun kirjaston. Yksi vastaaja ei ilmoittanut käyttämäänsä kirjastoa. Vastauksia pienemmistä toimipisteistä saatiin niin vähän, ettei ollut mielekästä käsitellä vastauksia kirjastokohtaisesti. Esiin olisi tällöin tullut vain yhden ihmisen mielipide. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan Joensuun seutukirjaston kokoelmia, jotka ovat yhteisessä käytössä toimipisteestä riippumatta.

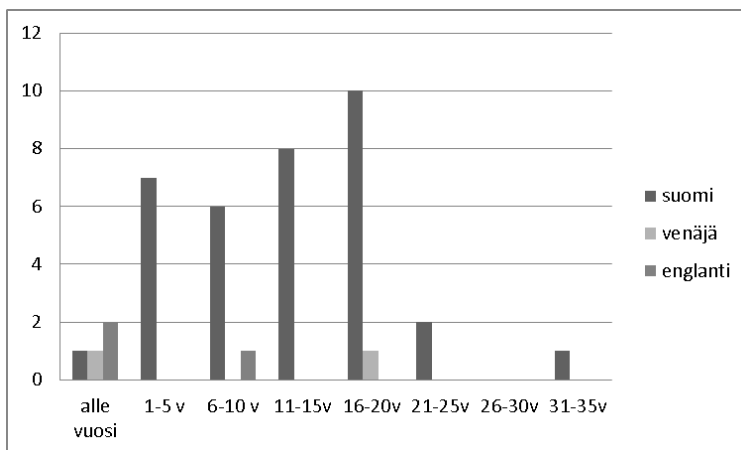
Kuvio 2. Vastaajien Suomessa asuma aika.

Kyselyssä ei ollut annettu valmiita vaihtoehtoja vastaajien Suomessa asumalle ajalle, joten he saivat kirjoittaa sen itse. Heitä kuitenkin pyydettiin ilmoittamaan aika vuosissa. Suurin osa vastaajista, 11 henkilöä, on asunut Suomessa 16–20 vuoden ajan. Vastaajia, jotka ovat asuneet Suomessa vasta muutamia kuukausia, oli viisi kappaletta. Alle tai tasan viisi vuotta Suomessa asuneita henkilöitä oli seitsemän kappaletta. Yli 26 vuotta Suomessa asuneita vastaajia löytyi vain yksi kappale. Kuvio 2 havainnollistaa aikaa, jonka vastaajat ovat asuneet Suomessa.

9.1.2 Kirjastopalvelujen käyttö

Vastaajista suurin osa eli 22 henkilöä käy kirjastossa 1–2 kertaa kuussa. Vain kahdeksan vastaajista käy kirjastossa harvemmin. Kun kysyttiin, mitä kautta vastaajat tutustuivat kirjaston palveluihin, suurin osa eli 16 vastaajaa oli valinnut vaihtoehdon ”Muuallta”, ja laajentanut vastaustaan sille varatussa tilassa. Vastaajat kertoivat löytäneensä kirjaston omin päin, koulun tai tuttavien kautta tai siksi että he käyvät kirjastossa muissakin maissa. Seuraavaksi suosituin vaihtoehto oli suomen kielen kielikurssin kanssa kirjastossa käyminen. Tämän vaihtoehdon oli valinnut 13 vastaajaa.

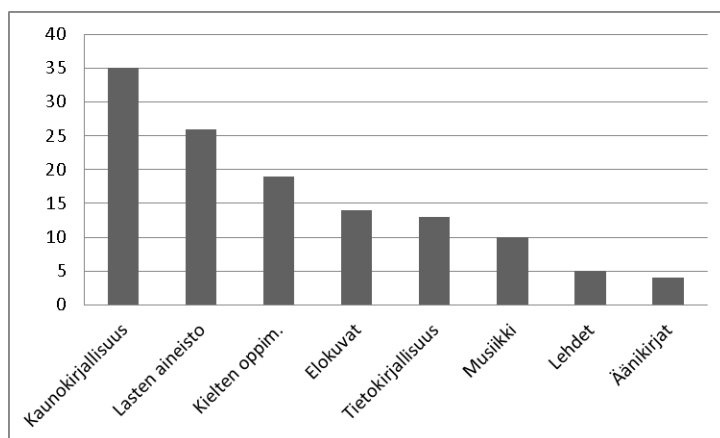
Kirjastossa asioimiseen käytettyä kieltä kysyttäessä lähes jokainen vastaaja (35) valitsi suomen. Vaihtoehtoina olivat suomi, venäjä, englanti ja avoin kohta. Vain kaksi vastaajaa kertoi käyttävänsä venäjää. Englanniksi kirjastoissa asioi yhteensä kolme vastaajaa. Suosituin asiointikieli oli siis ehdottomasti suomi. Kuviossa 3 nähdään, kuinka Suomessa asuttu aika vaikuttaa asiointikielen valintaan. Alle vuoden Suomessa asuneet vastaajat käyttivät suomen lisäksi myös muita kieliä kirjastossa asioimiseen. Kahta vastaajaa lukuun ottamatta kaikki yli vuoden Suomessa asuneet vastaajat asioivat kirjastossa suomeksi. Eräs vastaaja oli valinnut suomen kielen, mutta laajensi vastaustaan kertomalla, että jos hän ei osaa selittää asioita suomeksi, turvautuu hän englannin kieleen. Yksi vastaaja oli valinnut kaksi vaihtoehtoa, suomen ja englannin, joten hänen vastauksensa jätettiin huomioita.

Kuvio 3. Asiointikieli Suomessa asutun ajan mukaan.

Kysymyksessä neljä kysyttiin minkä kielistä aineistoa vastaajat lainaavat pääasiassa. Vaihtoehtoina olivat venäjänkielinen aineisto, suomenkielinen aineisto ja avoin kohta. Ohjeistuksessa kerrottiin että valita sai vain yhden vaihtoehdon, mutta tästä huolimatta seitsemän vastaajaa valitsi molemmat, suomen- ja venäjänkielisen aineiston. Venäjänkielinen aineisto oli kuitenkin selvästi lainatumpaa, sitä lainasi 24 vastaajaa vain yhden vaihtoehdon valinneista, kun taas suomenkielistä aineistoa lainasi 11 vastaajaa.

Lainauskysymystä tarkennettiin vielä tiedustelemalla mitä aineistoa lainataan. Vaihtoehtoina oli kahdeksan eri aineistotyyppiä, joista sai valita useamman vaihtoehdon. Kielten opiskelumateriaalit nostettiin erikseen tietokirjallisuudesta, sillä arveltiin, että ne olisivat suosittua aineistoa maahanmuuttajien keskuudessa. Myös lasten aineisto eriteltiin kaunokirjallisuudesta. Kuten kuviosta 4 nähdään, lainatuinta oli kaunokirjallisuus, jota kertoi lainaavansa 35 vastaajaa. Seuraavaksi eniten lainattiin lasten aineistoa (26 vastaajaa) ja kielten oppimateriaaleja (19 vastaajaa). Av-aineistot eivät olleet niin suosittuja. Elokuvia lainasi 14 vastaajaa, musiikkia kymmenen vastaajaa ja äänikirjoja neljä vastaajaa. Tämä kysymys ei kuitenkaan paljasta, millä kielellä mitään aineistoa lainataan.

Kuvio 4. Lainattu aineistotyyppi.

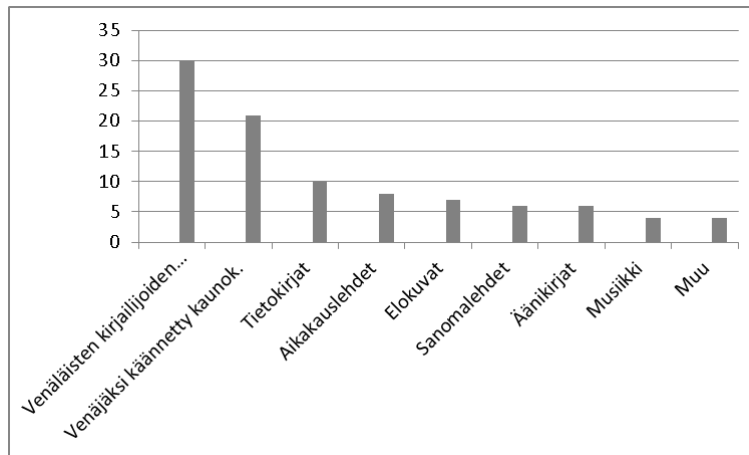
Erillisenä kysymyksenä venäjänkielisen kaunokirjallisuuden lainaamisesta oli vielä kysymys, jossa tahdottiin tietää, lainaavatko vastaajat pääasiassa venäjäksi käännettyä kirjallisuutta vai venäläisten kirjailijoiden teoksia. Myös tässä kohdassa suurin osa vastaajista (20 henkilöä) valitsi molemmat vaihtoehdot. Venäläisten kirjailijoiden teoksia vastasi lukevansa 12 henkilöä ja käännöskirjallisuutta viisi henkilöä. Vaikka kaikki vastaajat eivät olleet valinneet kaunokirjallisuutta yhtenä lainaamanaan aineistotyyppinä edellisessä kysymyksessä, lähes jokainen vastasi tähän kysymyksen. Vain viisi vastaajaa jätti tämän kysymyksen välistä.

Kirjaston palveluista suosituimmat olivat tyypilliset lainaaminen, palautus, lainojen uusiminen, aineiston varaaminen, ja lehtien lukeminen. Kirjaston internetsivua ja Jokunen-tietokantaa käytti vastaajista 13 kappaletta. Vain seitsemän vastaajista kertoi etsivänsä tietoa kirjastosta. Press Displayn verkkolehdet eivät olleet vastaajille tuttuja ja vain yksi kertoi lukevansa niitä. Kaukopalvelua olivat käyttäneet kolme vastaajaa. Kirjaston tapahtumissa kävi seitsemän vastaajista ja kirjastossa aikaa viettämässä neljä vastaajaa.

9.1.3 Parannusehdotukset

Seuraavissa kysymyksissä käsiteltiin venäjänkielisten asiakkaitten toiveita kirjaston tiedottamisen ja aineistojen suhteen. Kun kysyttiin, missä vastaajat toi-

voisivat kirjaston tiedottavan, oli mahdollisuutena valita useampi vaihtoehto. Enemmistö eli 26 vastaajaa toivoi, että kirjasto hoitaisi tiedotuksensa internetsivuillaan ja 22 vastaajaa piti kirjaston tiloissa tiedottamisesta. Kahdeksan vastaajaa toivoi tiedottamista kirjaston Facebook-sivuilla, kuusi sanomalehdessä ja kaksi radiossa. Vain yksi vastaajista ilmoitti, että ei kaipaa lisää tiedotusta. Lisäksi yksi vastaaja ei ollut huomionnut tätä kysymystä.

Kuvio 5. Venäjäksi toivottu aineisto

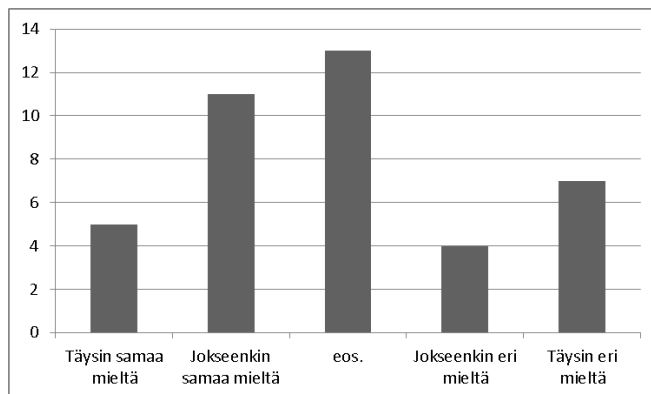
Yhdeksännessä kysymyksessä vastaajat saivat valita listasta kolme aineistolajia, joita he halusivat lisää venäjänkielisenä. Valittavana oli myös avoin kohta, johon pystyi kirjoittamaan listalta puuttuvan vaihtoehdon. Venäläisten kirjailijoiden teokset ja venäjäksi käännetty kaunokirjallisuus erotettiin toisistaan, jotta nähtäisiin onko niiden suosion välillä eroja. Kuten kuvio 5 osoittaa, suurin osa eli 30 vastaajaa toivoikin kirjastoon lisää venäläisten kirjailijoiden teoksia. Käännöskirjallisuutta venäjäksi toivoi 21 vastaajaa. Kolmanneksi toivotuin aineistolaji oli venäjänkieliset tietokirjat, joita toivoi kymmenen vastaajaa. Muita aineistolajeja toivoivat kutakin alle kymmenen henkilöä. Avoimeen kysymykseen vastasi neljä henkilöä. Lasten aineistoa ei ollut huomionnut erikseen tässä kysymyksessä, mutta se näkyi sitten avointen kohtien vastauksissa. Yksi näistä vastaajista toivoi venäläisten kirjailijoiden kirjoittamia lasten kirjoja ja toinen haluaisi enemmän äänikirjoja, erityisesti lapsille suunnattuja. Toivottiin myös elokuvamusiikkia ja etnomusiikkia Venäjältä. Yksi vastaaja ilmoitti, ettei tiedä millaista aineistoa toivoisi lisää venäjäksi.

9.1.4 Vastaajien mielipiteet kirjaston palveluista

Vastaajien mielipiteitä kirjastosta ja sen palveluista koskevassa kysymyksessä heitä ohjeistettiin valitsemaan se numero, joka parhaiten kuvaa heidän suhtautumistaan seitsemään eri väittämään koskien Joensuun seutukirjaston palveluita. Numeroiden yhdestä viiteen selitykset olivat seuraavat: 1=täysin samaa mieltä, 2=jokseenkin samaa mieltä, 3=en osaa sanoa, 4=jokseenkin eri mieltä ja 5=täysin eri mieltä. Läheskään kaikki vastaajat eivät olleet ympyröineet numeroa jokaisesta väittämästä.

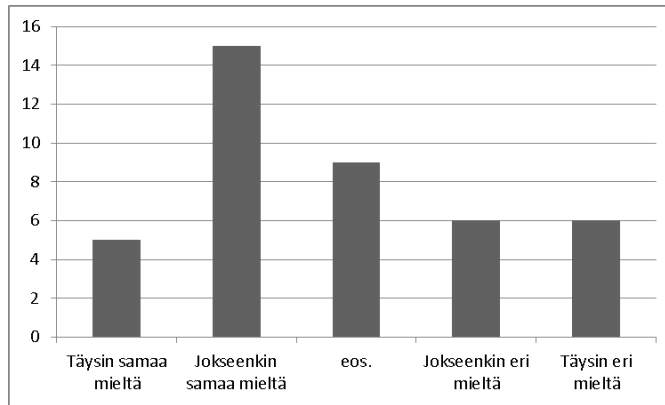
Ensimmäinen väite oli ”Venäjänkielisten tietokirjojen määrä on mielestäni riittävä.” Tähän väitteeseen suosituin suhtautuminen oli numero kolme eli ”en osaa sanoa”, jonka oli valinnut 13 vastaajaa. Täysin sitä mieltä että tietokirjoja on riittävästi, oli vain viisi vastaajaa, kun taas täysin eri mieltä väitteen kanssa oli seitsemän vastaajaa. Jokseenkin samaa mieltä oli 11 vastaajaa ja jokseenkin eri mieltä neljä vastaajaa. Kaksi vastaajaa oli jättänyt tämän väitteen huomioitta. Suurin osa vastaajista ei siis osannut sanoa, onko tietokirjojen määrä riittävä vai ei. (kuvio 6).

Kuvio 6. Venäjänkielisten tietokirjojen määrä on mielestäni riittävä.

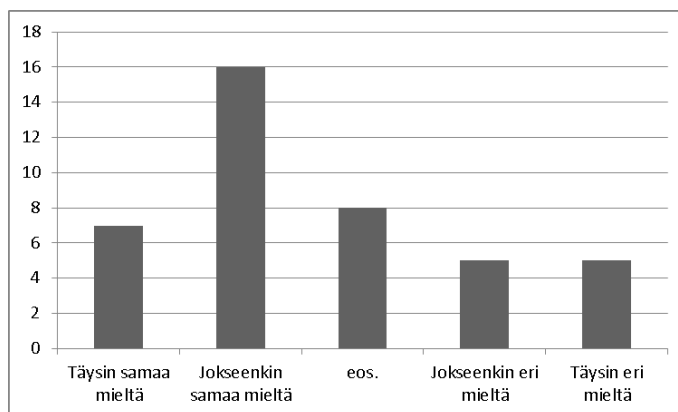
Seuraavan väitteen ”venäjänkielisten romaanien määrä on mielestäni riittävä” kanssa suurin osa vastaajista (15) oli jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista viisi oli täysin samaa mieltä ja kuusi täysin eri mieltä. Jokseenkin eri mieltä olevia oli myös kuusi kappaletta ja vastaajia, jotka eivät osanneet sanoa suhtautumisestaan

romaanien määrään löytyi yhdeksän kappaletta. Yksi vastaaja ei ilmoittanut mielipidettään tähän väitteeseen. Voidaan sanoa että väitteen kanssa samaa mieltä olevia oli yhteensä enemmän kuin eri mieltä olevia. Romaanien määrä on siis jokseenkin riittävä. (kuvio 7).

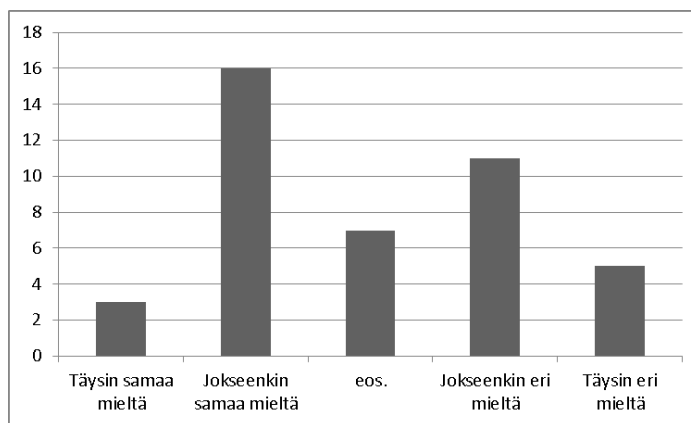
Kuvio 7. Venäjänkielisten romaanien määrä on mielestäni riittävä.

Kysyttäessä kirjaston venäjänkielisen aineiston ajankohtaisuudesta jälleen suurin osa vastaajista (16) oli jokseenkin samaa mieltä. Vastaajista seitsemän oli täysin samaa mieltä siitä että venäjänkielinen aineisto on ajankohtaista. Täysin eri mieltä väitteen kanssa oli viisi vastaajaa. Vastaajia, jotka eivät osanneet sanoa, oli jälleen paljon, tällä kertaa kahdeksan kappaletta. Yksi vastaaja ei ottanut kantaa tähän väitteeseen. (kuvio 8).

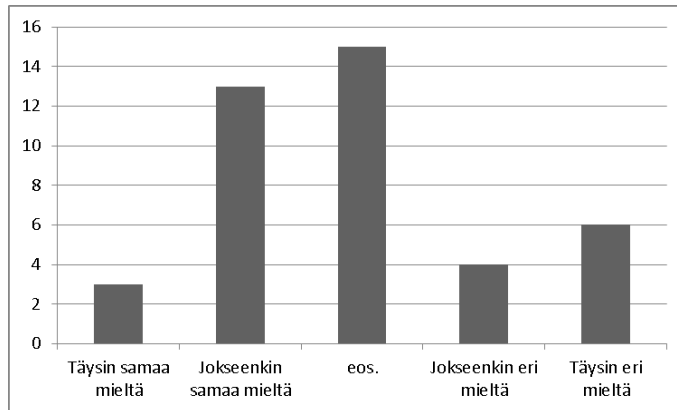
Kuvio 8. Kirjaston venäjänkielinen aineisto on ajankohtaista.

Suhtautumisessa väitteeseen kirjaston venäjänkielisen aineiston monipuolisuudesta löytyi hajontaa, mutta aineisto koettiin melko ajankohtaiseksi, sillä jokseenkin samaa mieltä olevia väitteen ”Kirjaston venäjänkielinen aineisto on monipuolista” kanssa oli 16 vastaajaa. Toisaalta jokseenkin eri mieltä olevia oli 11 vastaajaa eli melkein yhtä monta. Täysin väitteen kanssa samaa mieltä oli vain kolme vastaajaa ja täysin sitä mieltä, että kirjaston aineisto ei ole monipuolista, oli viisi vastaajaa. (kuvio 9).

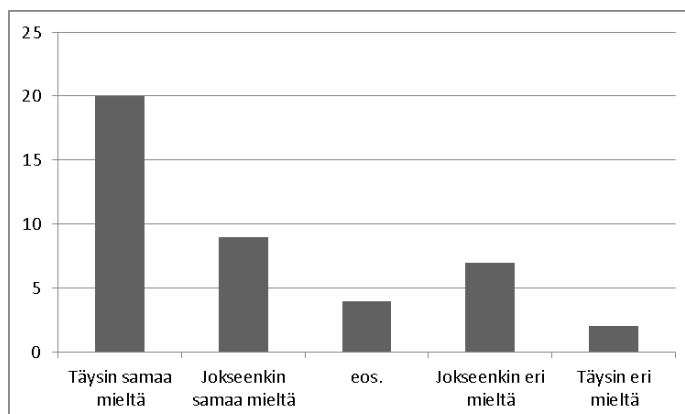
Kuvio 9. Kirjaston venäjänkielinen aineisto on monipuolista.

Viides väite ”Kirjaston venäjänkielinen tiedotus on riittävää” sai osakseen paljon ”En osaa sanoa” -vastauksia, joita oli peräti 15 kappaletta. Toiseksi suosituin oli ”Jokseenkin samaa mieltä” -vaihtoehto, jonka valitsi 13 vastaajaa. Täysin samaa mieltä väitteen kanssa olevia vastaajia löytyi vain kolme ja täysin eri mieltä olevia kuusi. Yksi vastaaja ei ilmoittanut kantaansa tähän väitteeseen. (kuvio 10).

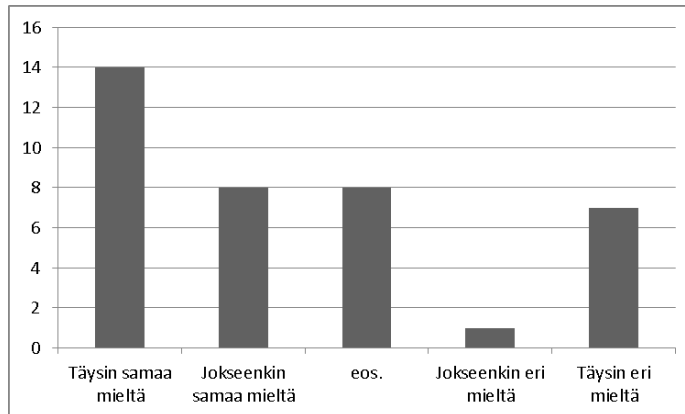
Kuvio 10. Kirjaston venäjänkielinen tiedotus on riittävää.

Vastaajat olivat melko yksimielisiä aineiston löytämisen helpoudesta kirjastosta. Jopa kaksikymmentä vastaajista oli väitteen ”mieleistäni on helppoa löytää tarvitsemani aineisto kirjastosta” kanssa yhtä mieltä. Jokseenkin yhtä mieltä olevia (9) oli myös enemmän kuin jokseenkin eri mieltä olevia (7). Vastaajia, joiden mielestä aineiston löytäminen kirjastosta ei ole helppoa, oli vain kaksi. (kuvio 11).

Kuvio 11. Mielestäni on helppoa löytää tarvitsemani aineisto kirjastosta.

Suurin osa vastaajista (14) oli myös kiinnostuneita venäjänkielisistä tapahtumista kirjastossa. Vastaajia, jotka eivät olleet kiinnostuneita venäjänkielisistä tapahtumista oli seitsemän. Jokseenkin kiinnostuneita oli kahdeksan. Vain yksi vastaaja oli väitteen kanssa jokseenkin eri mieltä. Tämän väitteen jätti väliin neljä vastaajaa. (kuvio 12).

Kuvio 12. Olisin kiinnostunut venäjänkielisistä tapahtumista kirjastossa.

Viimeiseen väitteeseen kuului myös avoin kysymys, jossa vastaajat saivat kertoa, minkälaisista venäjänkielisistä tapahtumista he olisivat kiinnostuneita. Tähän tuli paljon vastauksia. Kolme vastaajaa kertoi, että he olisivat kiinnostuneita mistä tahansa tapahtumasta venäjäksi. Yksi vastaaja oli kiinnostunut näyttelyistä ja konserteista. Kirjallisuuteen liittyvistä tapahtumista kiinnostuneita vastaajia löytyi useita: ”Venäjän kielen, kirjallisuuden ja kirjallisuuden historian, myös kansanrunouden ja perinteen asiantuntijoiden pitämät luennot ja seminaarit kiinnostavat.” Toivottiin myös kirjailijatapaamisia venäjäksi sekä tapaamisia muiden kiinnostavien ihmisten kanssa. Kaksi vastaajaa toivoi lasten tapahtumia venäjäksi. Yksi vastaaja halusi tapahtumia, jotka ”ovat meidän järjestämiä”, millä kenties viitattiin venäjänkielisiin asiakkaisiin. Yhdessä vastauksessa mainittiin aikaisemmin järjestetty luento Sortavalasta, mutta jäi epäselväksi, mikä vastaajan mielipide luennosta oli. Eräs vastaaja ilmoitti että hänellä ei ole mitään tietoa venäjänkielisistä tapahtumista.

9.1.5 Palaute

Kyselyn lopussa vastaajilta toivottiin palautetta, parannusehdotuksia sekä ai-neistotoiveita. Yksi vastaaja kiitteli kirjastoa vastauksessaan ja kertoi olleensa asiakkaana jo 15 vuoden ajan. Hän piti erityisesti kirjaston runsaasta elokuvatarjonnasta. Toinen vastaaja toivoi, että pääsisi tutustumaan listaan, jossa näkyisi kaikki kirjaston venäjänkielinen kirjallisuus. Yhdessä palautteessa oltiin

tyytymättömiä kyselyn päämääriin, ja epäiltiin, että se tehdään vain siksi, että joku saisi merkinnän työharjoittelusta. Samassa vastauksessa myös väitettiin, että venäjänkielisen aineiston lisäämisessä kirjastoon ei ole mitään mieltä, koska kaiken löytää nykyisin laittomasti internetistä.

9.2 Haastattelut

Puolistrukturoidut teemahaastattelut suoritettiin, jotta saataisiin kyselyn vastauksia laajempia ja henkilökohtaisempia näkökulmia aiheeseen. Kysymykset koskivat yleisesti haastateltavien kirjastonkäyttöä ja mielipiteitä Joensuun seutukirjastosta maahanmuuttajan näkökulmasta. Kaksi haastateltavaa, B ja C, ovat työskennelleet Joensuun seutukirjastossa, joten heille esitettiin myös aihetta koskevia kysymyksiä kirjaston työntekijän näkökulmasta. Haastattelut tehtiin suomeksi.

Haastateltava A on Venäjältä kotoisin oleva nainen, joka on asunut Suomessa noin 15 vuotta. Joensuuhun hän muutti viisi vuotta sitten. Kirjastonkäytöstä kysyttäessä hän kertoo aina lukeneensa paljon. Haastateltava kertoo käyttävänsä pääasiassa Rantakylän kirjastoa sekä Joensuun pääkirjastoa. Hän kiittelee erityisesti Rantakylän kirjaston työntekijöitä, jotka ovat auttaneet häntä useasti. Kirjaston palveluista hän pitää eniten kirjojen lainaamisesta ja siitä, että kirjoja saa olla kerralla lainassa niin monta kerralla. Kirjaston internet-sivujen tiedotus riittää hänelle, joten hän ei seuraa kirjastoa Facebookissa. Mahdollisuus kirjojen uusimiseen internetissä on palvelu, jota hän käyttää jatkuvasti.

Ja netti siis on taas niin ihana että voi vain koko aika netissä viisi kertaa pidentää tämän kirjan kauden! Se on oikein mukava, se sopiva.

Työt pitävät hänet kiireisenä, ja sen takia hänen täytyy lukea paljon aiheeseen liittyvää aineistoa suomeksi mutta hän toivoo, että hänellä olisi enemmän mahdollisuuksia lukea omalla äidinkielellä. Perinteinen kirja on hänelle tärkeä, dvd-levyt eivät juuri kiinnosta. Rantakylän kirjaston venäjänkielisen aineiston määrän hän arvioi hyväksi mutta epäilee, että se ei riittäisi yhdeksi eliniäksi. Uusia venäjänkielisiä dekkareita on paljon, mutta haastateltavaa kiinnostaisi myös

muu nykykirjallisuus. Kun Venäjältä tulee sukulaisia käymään, hän haluaisi lainata heille lukemista venäjäksi, mutta välillä se on vaikeaa. Haastateltavan työhön liittyvää erikoiskirjallisuutta on vaikea löytää venäjäksi, minkä hän kyllä ymmärtää, koska taidekirjat ovat kalliita.

Voin huomata kun asuin täällä jo 15 vuotta että suomen kielellä aika paljon kirjoja, jotka on mitä tarvitsen kun teen töitä, erilaisia töitä, mutta jos minä haluaisin samantyyppinen saada oman, venäjän kielellä, se aika vaikeaa.

Suomessa on nykyään paljon venäjänkielisiä käännöksiä, mutta kaikki eivät ole saatavissa Joensuussa ja haastateltava kertookin tehneensä kaukolainoja kirjaston työntekijöiden avustuksella. Esimerkiksi Zafronin uutuuskirjan venäjänkielistä käännöstä ei löytynyt Joensuusta, mutta hän sai sen sitten muualta. Haastateltava on sitä mieltä että kirjaston tiedotusta pitäisi olla saatavana venäjäksi, missä on tapahtunut positiivista muutosta viime vuosina, mutta toisinaan käännöksistä näkee heti, että ne on tehnyt suomenkielinen henkilö.

Mutta se tarkastus ei aina auta, koska niin vaikea muuttaa koko teksti ja minun mielestä pitää olla itse ihminen joka osaa paljon suomea, mutta kuitenkin äidinkieli on venäjä ja voivat kertoa tämän äidinkielellä, ymmärtävät.

Haastateltava olisi kiinnostunut venäjänkielisistä tapahtumista, mutta hänen mielestään ne eivät ole pakollisia, koska ollaan kuitenkin Suomessa. Tapahtumat ovat kuitenkin hyviä tilaisuuksia tavata ihmisiä. Kirjastolla on hänen mukaansa suuri merkitys maahanmuuttajalle, koska sen palveluista voi olla apua kielen opiskelussa tai silloin jos on yksinäinen tai ei ole rahaa ostaa kirjoja. Siellä voi myös tutustua suomalaisiin ihmisiin kuten hän itse oli tehnyt.

Mutta se kirjasto on ensimmäinen paikka minun mielestä mihin voimme päästä, koska täällä on rauhallisesti voi tehdä tietokoneella jotakin ja sitten lukea kirjallisuutta erilaisilla kielillä.

Opastuskierrokset kirjastossa ovat hänen mielestään erittäin hyödyllisiä, koska usein niiden mukana tieto kirjastosta ei välity pelkästään kierrokseen osallistuneille vaan myös maahanmuuttajien perheenjäsenille. Haastateltava on itse mukana monenlaisessa kerhotoiminnassa ja kerho on hänen pyynnöstään käynyt tutustumassa kirjastoon. Kerhon jäsenet ovat myös laatineet käännöksiä kirjastolle. (Haastateltava A, 18.8.2013.)

Haastateltava B on 20-vuotias nainen, joka muutti Suomeen seitsemän vuotta sitten. Kirjastonkäyttäjänä hän kertoo olevansa ahkera, sillä hän käy usein Joensuun pääkirjastossa sekä yliopiston kirjastossa. Kirjaston palveluista hän käyttää pääasiassa perinteistä lainausta, palautusta ja varausta. Haastateltava kertoo lukevansa yleensä venäjäksi, koska haluaa ulkomailla asuessaan säilyttää oman äidinkielen. Opetellessaan suomea hän luki venäläisiä klassikkokirjoja suomeksi mutta nykyään hän lukee suomeksi harvemmin. Opintojensa takia hän lukee myös monella muulla kielellä kuten englanniksi, ranskaksi, saksaksi ja espanjaksi.

Luen myös englanniksi aika paljon ja suurin osa on klassikkokirjoja eli myös venäjänkielellä jos luen, niin ne ovat sitten venäjän kielellä. Ja sitten jos englanninkielisiä, niin ne ovat joskus oppikirjoja tai sitten tällaista tietokirjallisuutta.

Joensuun seutukirjaston venäjänkielisestä aineistosta kysyttäessä hän arvioi sen määrän melko pieneksi. Venäjän historiasta kertovia tietokirjoja ja englantilaisia tai amerikkalaisia klassikoita ei ole tarpeeksi venäjäksi käännettynä. Kirjastossa on paljon tavallisia dekkareita venäjäksi mutta ei humoristisia dekkareita. Ollessaan töissä kirjastossa haastateltava on huomannut, että varastossa on lisää kirjoja venäjäksi, mutta ei siltikään riittävästi. Varsinkin lasten kirjoja pitäisi hänen mielestään olla enemmän, koska Joensuussa on niin paljon venäjänkielisiä lapsia. Esimerkiksi eräiden neuvostoliittolaisten kirjailijoiden suosittuja satuja ei löydy kirjastosta. Kokoelman iästä hän ei oikein osaa sanoa mitään, koska haastateltava itse lukee paljon vanhaa kirjallisuutta.

Siis täältä ei löydy moni kirja. Tai siis tässä on myös sellaista että en huomannut että tässä olisi esimerkiksi Jack Londonin kirjat venäjänkielellä ja sitten joi-takin muita kirjailijoita esimerkiksi amerikkalaiset tai englantilaiset, ne ovat aika suosittuja, mutta täällä niitä ei ole, niitä ei löydy.

Jos haastateltava ei löydä etsimäänsä kirjaa kirjastosta, hän yleensä yrittää ensin etsiä sitä Internetistä sähköisenä tai sitten ostaa sen Venäjältä. Kaukolainoja tai aineistotoivomuksia hän ei ole tehnyt. Haastateltava tuntee kirjaston kotisivut mutta ei seuraa kirjaston Facebook-sivujen tiedotusta. Kirjaston opastekylttien kääntämistä venäjäksi hän ei näe pakollisena, koska niin moni kirjaston käyttäjä puhuu suomea. Tästä huolimatta hän on sitä mieltä, että kirjastossa kävisi enemmän ihmisiä, jos palvelua olisi tarjolla myös venäjäksi. On mahdollista,

että jotkut eivät halua tulla kirjastoon, jos he eivät osaa suomea tarpeeksi hyvin. Työskennellessään asiakaspalvelussa venäjänkieliset asiakkaat ovat olleet iloisesti yllättyneitä, kun he ovat voineet asioida omalla äidinkielellään haastateltavan kanssa. Hänen mukaansa näille asiakkaille on ollut helpompaa, kun he ovat voineet kysyä ja saada vastauksensa venäjäksi. (Haastateltava B, 20.8.2013.)

Kolmas haastateltava työskentelee Joensuun seutukirjastossa, mutta hän on ollut kirjastossa töissä myös Lieksassa. Suomessa Haastateltava C on asunut yhteensä yhdeksän vuotta ja Joensuuhun hän tuli pari vuotta sitten. Hän on keski-ikäinen nainen. Ostettuaan tabletin haastateltava ei ole lainannut enää niin paljon kirjoja kirjastosta, mutta hän kertoo kuitenkin lukevansa yleensä kaukokirjallisuutta venäjäksi. Lehtiä hän lukee suomeksi sekä myös kirjoja, joita hän tarvitsee opintojaan varten. Hän ei ole vielä ollut pitkään töissä Joensuun seutukirjastossa, joten hänellä ei ole ollut kokemuksia venäjänkielisistä asiakkaista. Pääkirjastossa on hänen mielestään riittävä venäjänkielinen kokoelma.

Mutta pääkirjastossa on erittäin hyvä minusta kokoelma. Koska minä käytin ja luin paljon pääkirjastosta. Se on hyvä kokoelma.

Haastateltava ei ole käyttänyt Joensuun seutukirjaston sivuja paljon eikä hän seuraa kirjastoa Facebookissa. Kaukolainojen ja aineistotoivomuksien tekeminen on hänelle tuttua, mutta vielä hän ei ole niitä tarvinnut. Tiedotusta voisi haastateltavan mielestä olla enemmän venäjän kielellä, samoin tapahtumia, koska Itä-Suomessa on paljon venäläisiä. Haastateltava on itse ollut mukana järjestämässä musikaalista runoiltaa venäjäksi kirjastolla, mikä sai positiivista palautetta.

Ja erittäin hyvä käänös hän lauloi. Hänellä on monta runoa, Eino Leino -runoa. Ja minä tein tällä tavalla: Vesa-Matti Loiri laulaa ja minä luen venäjäksi.

Haastattelussa tulee myös esille, että paikallisessa luterilaisessa kirkossa on pieni venäjänkielinen kirjojenvaihtopiste. Haastateltavan mukaan kaikilla tuntuu olevan paljon omia kirjoja, joten se on toimiva käytäntö. Haastateltavan mielestä maahanmuuttajat tarvitsevat kirjastoa esimerkiksi silloin kun he tarvitsevat apua ja kirjastosta he voivat vaikka löytää ihmisiä, joiden kanssa puhua kirjoista. Hänelle itselleen kirjasto on unelmatyöpaikka. (Haastateltava C, 21.8.2013.)

9.3 Pohdintaa

Tutkimus oli kaiken kaikkiaan melko onnistunut, sillä aihetta ei ole tutkittu paljon huolimatta siitä, että venäjän kielen asemasta Suomessa käydään nykyään runsaasti keskustelua. Venäjänkieliset asiakkaat varmasti kokivat sen positiivisena, että myös heidän mielipiteensä kiinnostavat kirjastoa. Kyselyyn ei olisi todennäköisesti vastannut yhtä moni, jos se olisi ollut saatavilla vain suomeksi. Jälkeenpäin olisin halunnut lisätä yksinkertaisen kysymyksen, jossa vastaajat voivat suoraan ilmaista mielipiteensä siitä, pitäisikö kirjastossa olla enemmän tiedotusta ja aineistoa venäjäksi. Haastatteluista saatiin tutkimukseen näkyville myös henkilökohtaisempia mielipiteitä.

Olisin kaivannut lisää vastauksia muualta kuin Joensuun pääkirjastosta, jotta olisi ollut mahdollista tehdä vertailuja kirjastojen välillä. Kyselyyn vastaajien määrä olisi voinut olla suurempi myös kokonaisuudessaan. Lisäksi olisi ollut kiinnostavaa saada enemmän vastauksia lapsilta ja nuorilta. Muutamalle henkilölle kysely lähetettiin pyynnöstä sähköpostilla, mutta muuten käytössä oli vain paperinen kysely. Sähköinen kysely olisi voinut saada enemmän vastaajia, jos linkki siihen olisi laitettu vaikkapa venäjänkieliselle keskustelualueelle. Kyselyä markkinoitiin venäjäksi esimerkiksi *Vkontakte*ssa, mutta kuinkahan moni mainoksen lukeneista jaksoi tulla paikalle kirjastoon täyttämään sen.

Kyselyn vastauksista ei saatu selville, lainataanko suomenkielistä kirjallisuutta, koska samaa aineistoa ei löydy venäjäksi. Tarkemman vastauksen tähän olisi voinut saada ottamalla kyselyyn mukaan kysymyksen, jossa tiedustellaan millä kielellä mitäkin aineistotyyppiä lainataan. Olisiko ollut aiheellista ottaa mukaan genret? Toisaalta voi olla, että vastauksista ei olisi saanut yhteneväistä tulosta, sillä vastaajien oli jo vaikea päättää, millä kielellä lukevat enemmän ylipäätään.

Tutkimuksen ulkopuolelle jäivät venäjänkieliset kirjastopalveluiden ei-käyttäjät. Tietävätkö he Joensuun seutukirjaston palveluista? Miten heidät voisi saavuttaa? Myös tutkimukselle venäjänkielisten lasten ja nuorten kirjastonkäytöstä olisi todennäköisesti tarvetta.

10 JOHTOPÄÄTÖKSET

Venäjänkielisten määrä Pohjois-Karjalassa tulee kasvamaan entisestään tulevaisuudessa, joten Joensuun seutukirjaston venäjänkielisten palveluiden parantaminen on perusteltua. Kirjastoilla voi olla iso rooli kotoutumisessa ja kirjastoissa tulee esille kirjaston tehtävä tasa-arvon ylläpitämisessä. Venäjänkielistä aineistoa pitäisi olla saatavilla, jotta venäjänkieliset voivat ylläpitää sekä kehittää omaa kieltä ja kulttuuriaan. Lisäksi omalla äidinkielellä luetun tekstin sanoma välittyy eri tavalla.

Seutukirjastossa käy runsaasti venäjänkielisiä asiakkaita. Osa heistä on asunut Suomessa jo niin kauan että heitä ei välttämättä erota suomenkielisistä asiakkaista. Tämä ei silti tarkoita, että heille ei pitäisi tarjota palveluja myös venäjäksi. Etenkin vasta Suomeen tulleet tarvitsevat palveluita myös muulla kuin suomen kielellä. Toisaalta kirjasto voi olla myös se paikka, josta etsitään suomenkielistä lukemista, jonka avulla opetellaan uutta kieltä.

Kyselyn vastaajat toivoivat seutukirjastoon enemmän venäjänkielistä kaunokirjallisuutta. Etenkin venäläisten kirjailijoiden kirjoittamia teoksia kaivattiin lisää ja käänöskirjallisuus oli myös toivottua. Toisaalta taas suurin osa oli kyselyn perusteella sitä mieltä, että venäjänkielisten romaanien määrä on riittävä nykyisellään. Lasten aineisto on ilmeisesti hyvin lainattua ja kyselyssä olisi voinut huomioida sen paremmin. Tutkimuksen mukaan vain harva käyttää kirjastoa tiedon etsimiseen eikä venäjänkielisten tietokirjojen määrä ollut läheskään kaikkien mielestä riittävä. Vastaajien mielestä venäjänkielinen aineisto oli kokonaisuudessaan melko ajankohtaista ja monipuolista, mutta myös eriäviä mielipiteitä löytyi.

Venäjänkielistä tapahtumista oltiin hyvin kiinnostuneita. Lähes kaikenlaisia kulttuuriin liittyviä tapahtumia näyttelyistä luentoihin toivottiin. Jos myös suomenkieliset asiakkaat innostuisivat näistä tapahtumista, suomenkielisten ystävien löytäminen helpottuisi. Seutukirjaston venäjänkieliseen tiedotukseen ei oikein oltu tyytyväisiä. Moni vastaaja ei ollut osannut ottaa kantaa tähän aiheeseen. On

mahdollista, että asiakkaat eivät tiedä, mitä tiedotusta löytyy venäjäksi. Tästä huolimatta vain harvalla oli ongelmia haluamansa aineiston löytämisessä kirjastosta. Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että venäjänkielistä tiedotusta täytyy olla enemmän.

Tutkimukseen vastaajista suurimman osan voisi arvioida osaavan hyvin suomea. Suurin osa oli asunut Suomessa pidempään kuin vuoden, lainasi myös suomenkielistä kaunokirjallisuutta ja pystyi asioimaan kirjastossa suomen kielellä. Henkilöt jotka eivät koe osaavansa suomea kovin hyvin eivät ehkä uskalla tulla kirjastoon ja jäivät siksi kyselyn ulottumattomiin. Tämä tuli puheeksi myös yhdessä haastatteluista. Kaiken kaikkiaan kyselyyn vastanneet olivat suurilta osin tyytyväisiä kirjaston tarjoamiin palveluihin ja tiedottamiseen. Suomea heikosti osaavat henkilöt saattaisivat olla eri mieltä.

Yhteistyön laajentaminen kohderyhmän kanssa voisi olla askel entistä laadukkaampiin venäjänkielisiin palveluihin. Äidinkielenään venäjää puhuvista henkilöistä olisi varmasti apua kielikysymyksissä ja tapahtumien järjestämisessä. Jo olemassa olevia yhteyksiä voisi laajentaa muihin venäjänkielisiin järjestöihin ja yhdistyksiin, joilla on toimintaa Joensuussa. Aineistotoivomuksia voisi kysellä myös venäjäksi kirjaston kotisivuilla, joka oli kyselyn mukaan toivotuin tiedotuskanava. Kielikurssin kautta kirjastoon tutustuminen on ilmeisesti ollut yleistä ja tätä käytäntöä kannattaa jatkaa myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Alanen, A. 2007. Venäjän kielen asemasta Suomessa on syytä keskustella. Hyvinvointikatsaus 4/2007. Viitattu 4.7.2013. http://www.stat.fi/artikkelit/2007/art_2007-12-18_001.html

Alanen, A. 2009. Suomessa jo 50 000 venäjänkielistä. Tieto&Trendi 6/2009. Viitattu 20.10.2013. http://www.stat.fi/artikkelit/2009/art_2009-09-08_005.html

Asetus Venäjän federaation kanssa suhteiden perusteista tehdyn sopimuksen voimaansaattamisesta. 63/1992. Viitattu 20.8.2013. <http://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1992/19920063>

Bang, M. 2011. Yleisen kirjaston rooli maahanmuuttajien kotoutumisprosessissa: Esimerkkinä Kouvolan kaupunginkirjasto. Pro gradu- tutkielma. Tampereen yliopisto. Viitattu 19.10.2013. <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-21229>

Dali, K. 2004. Reading by Russian-speaking immigrants in Toronto: use of public libraries, bookstores, and home book collections. International Information & Library Review. Vol. 36 Issue 4, 341–366. Viitattu 18.11.2013. <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S1057231704000359?showall=true>

Etnisten suhteiden neuvottelukunnan asettama työryhmä. 2002. Suomen venäjänkielisen väestönosan kysymyksiä 2002. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti. Viitattu 21.10.2013. <http://www.faro.fi/material.html>

FARO. 2012. Selvitys: Venäjänkielisten kansalaisjärjestöjen tilanne Suomessa 2012. Viitattu 6.7.2013. <http://www.faro.fi/material.html>

IFLA/UNESCO. 2013. IFLA/UNESCO Multicultural Library Manifesto. Suomi. Viitattu 19.10.2013. <http://www.ifla.org/publications/iflaunesco-multicultural-library-manifesto>

Iskanus, S. 2006. Venäjänkielisten maahanmuuttajaopiskelijoiden kieli-identiteetti. Jyväskylä: University of Jyväskylä. Viitattu 14.4.2013. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13433/9513925234.pdf?sequence=1>

Joensuun kaupunki. 2012. Väestö. Viitattu 20.10.2013. <http://www.joensuu.fi/tilastoja-joensuusta>

Joensuun kaupunki b. 2013. Lehdet. Viitattu 19.2013. <http://www.joensuu.fi/lehdet>

Joensuun kaupunki a. 2013. Rajaton tulevaisuus Joensuun kaupungin strategia 2013–2016. Viitattu 27.8.2013. <http://www.joensuu.fi/strategiat>

Joensuun seutukirjasto. 2011. Joensuun seutukirjaston kokoelmien arviointi JASKA. Viitattu 4.10.2013. <http://asiakkaankirjasto.wikispaces.com/file/view/Joensuun+seutukirjaston+kokoelmien+arviointi+raportti.pdf>

Jokunen-verkkokirjasto. 2013. Viitattu 19.10.2013. <http://jokunen.jns.fi/>

Kansalaisuuslaki 16.5.2003/359. Viitattu 29.10.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030359>

Kielilaki 6.6.2003/423. Viitattu 30.9.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030423>

Kirjastolaki 4.12.1998/904. Viitattu 19.10.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980904>

Kiviranta, V. 2013. Yle Uutiset Venäjän opintoja haitelleita kuntia lepytellään kieliohjelmalla. Viitattu 2.9.2013. http://yle.fi/uutiset/venajan_opintoja_havitelleita_kuntia_lepytellaan_kieliohjelmalla/6447616

Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386. Viitattu 19.10.2013. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386>

Laihiala-Kankainen, S. 2002. Venäjänkieliset Suomessa – piiloon jäänyt kulttuurivähemmistö. Teoksessa Moniääninen Suomi: Kieli, kulttuuri ja identiteetti. (toim.) Laihiala-Kankainen, S.; Pietikäinen, S. & Dufva, H. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.

Liebkind, K.; Mannila, S.; Jasinkaja-Lahti, I.; Jaakkola, M.; Kyntäjä, E.; Reuter, A. 2004. Venäläinen, virolainen, suomalainen. Kolmen maahanmuuttajaryhmän kotoutuminen Suomeen. Helsinki: Gaudeamus.

Liukkonen, L. 2013. Venäläiset tulevat! Mitä me heistä tiedämme ja luulemme. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Siltala.

Maahanmuuttovirasto. 2012. Ulkomaalaiset Suomessa kansalaisuuksittain. Viitattu 15.9.2013. http://www.migri.fi/tietoa_virastosta/tilastot

Maahanmuuttoyksikkö. 2013. Tilastokatsaus. Viitattu 18.9.2013. http://www.migri.fi/download/45950_mamu_tilastokatsaus_tammi-kesa_2013.pdf?39aedad9f162d088

Pietiläinen, J. 2013. Sello sai upean venäläisen kirjaston. Länsiväylä. Viitattu 30.8.2013. <http://www.lansivayla.fi/artikkeli/221868-sello-sai-upean-venalaisen-kirjaston>

Protassova, E. 2008. Teaching Russian as a Heritage Language in Finland. Heritage Language Journal vol 6 2008. Viitattu 2.9.2013. <http://www.international.ucla.edu/languages/heritagelanguages/journal/volume6-1.asp>

Räty, M. 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Saarelainen, J. 2012. Etelä-Savon, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan kirjastojen osaamiskartoitushanke: Loppuraportti. Joensuun Seutukirjasto.

Saukkonen, P. 2011. Arvioita Venäjä-yhteistyön työllistävästä vaikutuksista Pohjois-Karjalassa. Alue- ja kuntatutkimuskeskus Spatia, Raportteja 6/2011. Viitattu 21.10.2013. <http://www.uef.fi/fi/spatia/julkaisut>

Suomen Pankki. 2013. Suomen ja Venäjän välisessä matkailussa saavutettiin jälleen ennätyksiä vuonna 2012. BOFIT Viikkokatsaus 2013/11, 14.3.2013. Viitattu 18.9.2013. http://www.suomenpankki.fi/bofit/seuranta/seuranta-aineisto/Pages/vw201311_3.aspx?hl=matkailu

Suomen virallinen tilasto. 2013. Suomen kansalaisuuden saamiset [verkkopublication]. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu: 17.9.2013. <http://www.stat.fi/til/kans/index.html>

Suomen virallinen tilasto. 2012. Väestörakenne. Viitattu 7.10.2013. http://www.tilastokeskus.fi/til/vaerak/2012/vaerak_2012_2013-03-22_tie_001.fi.html

Suurpää, J. 2009. Esipuhe. Selvityksessä (toim.) Tanntu, J. 2008. Selvitys vähemmistövaltuutetulle: Venäjänkielisenä Suomessa 2008. Viitattu 18.9.2013. http://www.ofm.fi/download/31697_venalaiskielisenä_suomessa_2008_netiversio.pdf

Tilastokeskus a. 2013. Väestörakenne. Viitattu 18.9.2013. http://www.stat.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Tilastokeskus b. 2013. Kuntien avainluvut: Joensuu. Viitattu 17.9.2013. <http://tilastokeskus.fi/tup/kunnat/kuntatiedot/167.html>

Ulkoasiainministeriö. 2013. Oleskelulupa. Viitattu 21.10.2013. <http://forin.finland.fi/Public/default.aspx?nodeid=15721&contentlan=1&culture=fi-FI>

Venäjä voi ymmärtää -blogi. 2013. Kaksikielisyys ja identiteetti. Venäjän kieli ja kirjallisuus: Helsingin yliopisto. Viitattu 21.10.2013. <http://blogs.helsinki.fi/venajaavoymmarta/kaksikielisyys-ja-identiteetti/>

Vänni, L. 2009. Toimialalla tapahtuu. Monikielinen kirjasto tarjoaa lukemista harvinaisilla kielillä. Opetus- ja kulttuuriministeriön Etusivu-verkkolehti. Viitattu 20.10.2013. http://www.minedu.fi/etusivu/arkisto/2009/1009/monikielinen_kirjasto.html

Yle Uutiset. 2013. Venäjänkielisten uutisten ensimmäinen lähetys tänään.
Viitattu 19.10.2013.
[http://yle.fi/uutiset/venajankielisten uutisten ensimmäinen lahetys tanaan/6635658](http://yle.fi/uutiset/venajankielisten_uutisten_ensimmainen_lahetys_tanaan/6635658)

Kyselylomake venäjäksi

С помощью этого опроса проводится исследование привычек русскоязычных клиентов в использовании сервиса библиотеки. Целью исследования является развитие библиотечного сервиса. Ответы будут обработаны конфиденциально.

Общая информация:

Обведите Ваш возраст: 10-19 20-29 30-39 40-49 50-59 60-69 70-

Пол: мужской / женский

Время, прожитое в Финляндии: менее года / ____ лет

Библиотека, которой Вы пользуетесь: Joensuun pääkirjasto / Heinävaara / Karsikko / Kiihtelysvaara / Niinivaara / Rantakylä / Tuupovaara / Eno / Uimaharju / Kontiolahti / Lehmo / Liperi / Viinijärvi / Ylämylly / Outokumpu / Polvijärvi / Pyhäselkä / Reijola / библиотечный автобус

Внимание! Выберите только один вариант ответа!

1. Как часто Вы пользуетесь библиотекой? Выберите только один вариант ответа.

1-2 раза в неделю

1-2 раза в месяц

Реже

2. Как Вы узнали о сервисе библиотеки? Выберите только один вариант ответа.

От друга

На языковых курсах

На интернет-странице библиотеки

На экскурсии

Другой вариант: _____

3. На каком языке Вы объясняетесь в библиотеке? Выберите только один вариант ответа.

На финском

- На русском
- На английском
- На другом языке: _____

4. На каком языке в основном написаны книги/прочий материал, который Вы берёте в библиотеке? Выберите только один вариант ответа.

- На русском
- На финском
- На другом языке: _____

Внимание! На следующие вопросы Вы можете выбрать несколько вариантов ответа!

5. Где бы Вы хотели узнавать о новостях библиотеки (например об изменении времени работы, о событиях)? Можете выбрать несколько вариантов ответа.

- В помещении библиотеки
- На интернет-странице библиотеки
- На странице библиотеки в сети Facebook
- В газетах
- По радио
- Я не хочу дополнительно узнавать о новостях

6. Какими сервисами библиотеки Вы пользуетесь? Можете выбрать несколько вариантов ответа.

- Берёте и сдаёте книги и прочий материал
- Бронируете книги и прочий материал
- Продлеваете книги и прочий материал
- Читаете газеты и журналы
- Ищете информацию
- Проводите время
- Ходите на различные мероприятия
- Используете межбиблиотечный сервис

Интернет-страницы библиотеки (seutukirjasto.jns.fi) и базу данных Jokunen (jokunen.jns.fi)

Онлайновая газетная база данных PressDisplay

7. Какой материал Вы берёте в библиотеке? Можете выбрать несколько вариантов ответа.

Художественную литературу

Газеты и журналы

Фильмы

Научную литературу

Материалы для изучения языка

Аудиокниги

Музыка

Материал для детей

8. Если Вы берёте русскоязычную художественную литературу, то в основном это...

Литература переведённая на русский или произведения российских авторов?

9. Каких русскоязычных произведений Вы бы хотели, чтобы в библиотеке было больше? Выберите три (3) наиболее важных категории.

Художественная литература, переведённая на русский

Произведения российских авторов

Газеты

Журналы

Фильмы

Научная литература

Аудиокниги

Музыка

Другое: _____

10. Обведите цифру, которая наиболее точно соответствует Вашему отношению к следующим изречениям:

1= Совершенно согласен

2= В некоторой степени согласен

3= Не могу сказать

4= В некоторой степени не согласен

5= Совершенно не согласен

В библиотеке достаточно русскоязычной научной литературы. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

В библиотеке достаточно романов на русском языке. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Русскоязычный материал, представленный в библиотеке, актуален. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Русскоязычный материал, представленный в библиотеке, многогранен. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Библиотека в достаточной мере информирует клиентов по-русски. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

По-моему найти необходимый материал в библиотеке просто. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Мне интересны русскоязычные мероприятия в библиотеке. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Если Вы ответили да, то какие мероприятия вам интересны?

Благодарим за ответы!

Если у Вас есть предложения или пожелания по развитию сервиса или материала, можете написать об этом на обратной стороне листа.

Kyselylomake suomeksi

Kyselyn avulla tehdään tutkimusta venäläisasiakkaiden kirjastonkäyttötottumuksista. Tavoitteena on kehittää kirjaston palveluita. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Taustatiedot:

Ympyröi oikea ikäryhmä: 10-19 20-29 30-39 40-49 50-59 60-69 70-

Sukupuoli: mies / nainen

Suomessa asuttu aika: alle vuosi / _____ vuotta

Käyttämäni kirjasto: Joensuun pääkirjasto / Heinävaara / Karsikko/ Kiihtelysvaara / Niinivaara / Rantakylä / Tuupovaara / Eno /Uimaharju /Kontiolahti / Lehmo / Liperi / Viinijärvi / Ylämylly / Outokumpu / Polvijärvi / Pyhäselkä / Reijola / kirjasto-auto

Huom! Valitkaa vain yksi vaihtoehto!

1. Kuinka usein käytätte kirjastoa? Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

1-2 kertaa viikossa

1-2 kertaa kuussa

Harvemmin

2. Mitä kautta saitte kuulla kirjaston palveluista? Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

Ystävältä

Kielikurssilta

Kirjaston internetsivuilta

Osallistuin opastuskierrokselle

Muulta? Mistä: _____

3. Millä kielellä asioitte kirjastossa? Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

Suomeksi

Venäjäksi

Englanniksi

Muu? Millä kielellä: _____

4. Minkä kielistä aineistoa lainaatte pääasiassa? Valitkaa vain yksi vaihtoehto.

Venäjänkielistä

Suomenkielistä

Muu? Minkä kielistä: _____

Huom! Seuraavissa kysymyksistä voitte valita useamman kuin yhden vaihtoehdon!

5. Missä toivoisitte kirjaston tiedottavan (esim. aukioloaikojen muutoksista, tapahtumista)? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

Kirjaston tiloissa

Kirjaston internetsivuilla

Kirjaston Facebookissa

Sanomalehdessä

Radiossa

En kaipaa lisää tiedotusta

6. Mitä kirjaston palveluja käytätte? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

Lainaan ja palautan aineistoa

Varaan aineistoa

Uusin lainoja

Luen lehtiä

Etsin tietoa

Vietän aikaa

Käyn tapahtumissa

Käytän kaukopalvelua

Kirjaston internetsivuja (seutukirjasto.jns.fi) ja Jokunen-tietokantaa (jokunen.jns.fi)

Luen Press Displayn verkkolehtiä

7. Mitä aineistoa lainaatte? Voitte valita useamman vaihtoehdon.

Kaunokirjallisuutta

Lehtiä

- Elokuvia
- Tietokirjoja
- Kielten opiskelumateriaaleja
- Äänikirjoja
- Musiikkia
- Lasten aineistoa

8. Jos lainaatte venäjänkielistä kaunokirjallisuutta, lainaatteko pääasiassa...

- Venäjäksi käännettyä kirjallisuutta vai venäläisten kirjailijoiden teoksia?

9. Mitä aineistoa kaipaisitte lisää venäjänkielisenä? Valitkaa kolme (3) tärkeintä.

- Venäjäksi käännettyä kaunokirjallisuutta
- Venäläisten kirjailijoiden teoksia
- Sanomalehtiä
- Aikakauslehtiä
- Elokuvia
- Tietokirjoja
- Äänikirjoja
- Musiikkia
- Muuta? Mitä: _____

10. Ympyröikää numero, joka parhaiten kuvaa suhtautumistanne seuraaviin väitteisiin.

Numeroiden merkitykset:

- 1= Täysin samaa mieltä
- 2= Jokseenkin samaa mieltä
- 3= En osaa sanoa
- 4= Jokseenkin eri mieltä
- 5= Täysin eri mieltä

Venäjänkielisten tietokirjojen määrä on mielestäni riittävä. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Venäjänkielisten romaanien määrä on mielestäni riittävä. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Kirjaston venäjänkielinen aineisto on ajankohtaista. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Kirjaston venäjänkielinen aineisto on monipuolista. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Kirjaston venäjänkielinen tiedotus on riittävää. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Mielestäni on helppoa löytää tarvitsemani aineisto kirjastosta. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Olisin kiinnostunut venäjänkielisistä tapahtumista kirjastossa. 1 --- 2 --- 3 --- 4 --- 5

Jos vastasitte kyllä, millaisista tapahtumista?

Kiitos kyselyyn vastaamisesta!

Mahdollisia parannusehdotuksia ja aineistotoiveita voitte kirjoittaa paperin toiselle puolelle.

Haastattelukysymykset

Voitko ensin kertoa itsestäsi ja kirjaston käytöstäsi?

Kuinka usein käytät kirjastoa? Mikä on lähikirjastosi?

Mitä kirjaston palveluja käytät?

Kertoisitko lukutottumuksistasi? Mitä ja millä kielellä luet?

Mitä mieltä olet lähikirjastosi venäjänkielisestä aineistosta? Entä koko seutukirjaston?

Mitä aineistoa kaipaat enemmän venäjänkielisenä?

Oletko ikinä tehnyt kaukolainoja?

Jos et kaipaa etsimääsi teosta kirjastosta, mistä hankit sen?

Oletko käynyt Joensuun seutukirjaston kotisivuilla? Seuraatko kirjastoa Facebookissa?

Mitä mieltä olet kirjaston tiedotuksesta? Onko riittävää?

Olisitko kiinnostunut Venäjään liittyvistä tapahtumista venäjäksi?

Onko muita toiveita kirjaston suhteen?

Mitä kirjasto merkitsee sinulle?

Mikä merkitys sinun mielestäsi kirjastolla on maahanmuuttajalle?

Miten maahanmuuttajien tietotaitoa voisi hyödyntää kirjastoissa?

Lisäkysymykset kirjastoissa työskenteleville haastateltaville:

Kuinka kauan olet ollut kirjastossa töissä?

Oletko tavannut venäjänkielisiä asiakkaita? Millä kielellä he asioivat?

Mitä mieltä he ovat olleet venäjänkielisestä palvelusta?